

ŽIVOT

KULTURNĚ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
WRZESIEN · SEPTEMBER · ZÁŘÍ Nr 9 1970 CENA 1 ZŁ

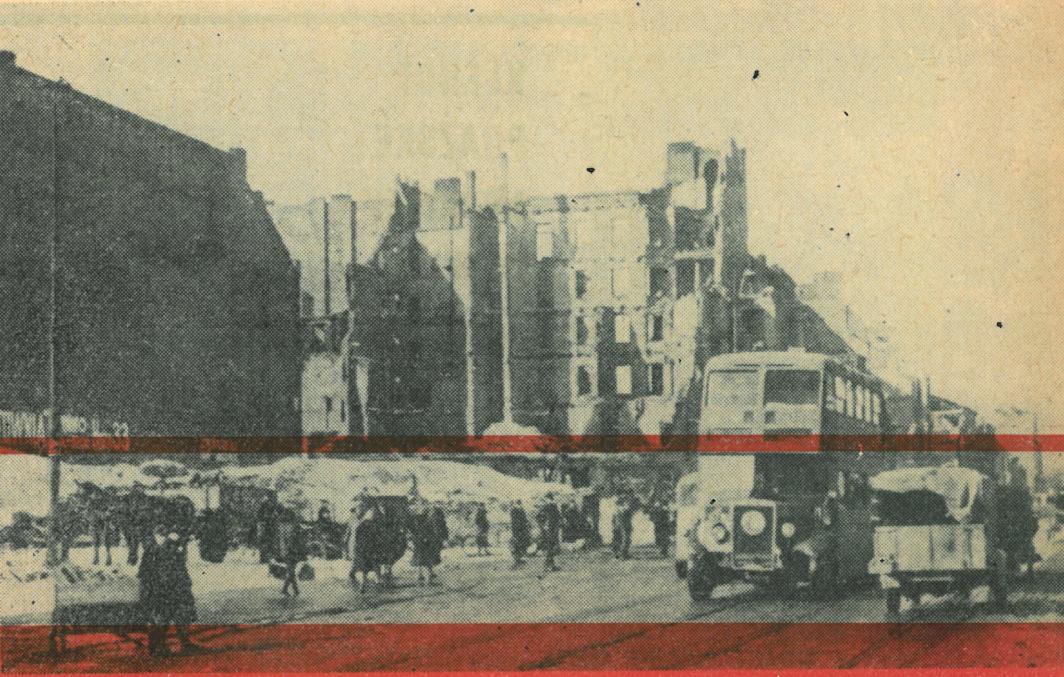
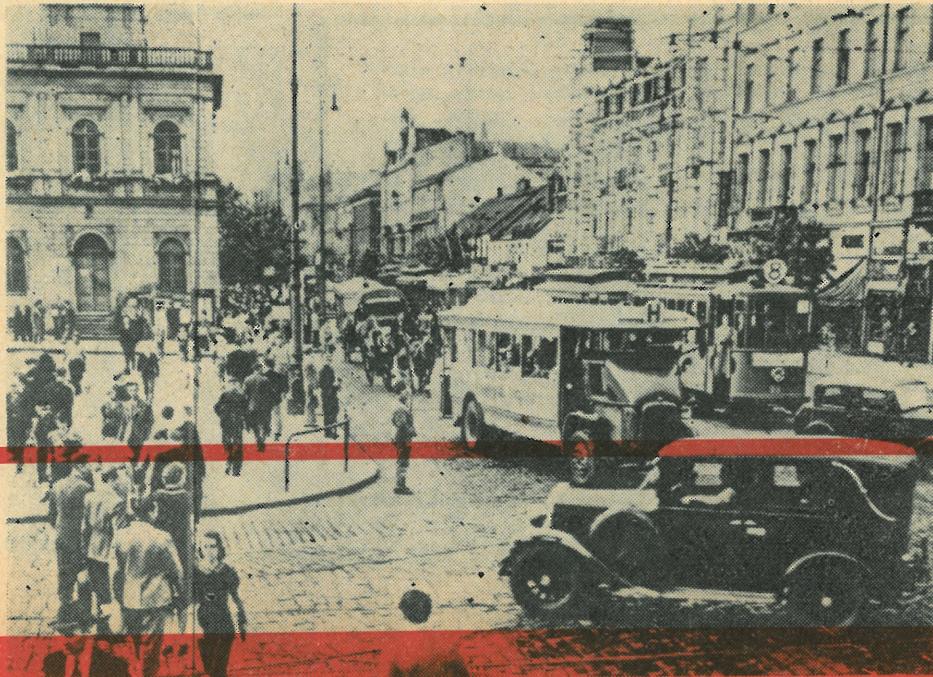

Pędzisz, niepowstrzymana w tętniącym galopie,
Wichrem dziejów swych gnana i przyszłości sława!
Pędzisz i nas porywasz, na dziw Europie,
Strzelista, wytężona stolica, Warszawo!

Julian Tuwim

Naša Varšava... Pozrime na ňu z perspektívy štyroch deťstročí. Za týmto účelom sme vybrali tri snímky, na ktorých je ten istý záber nášho hlavného mesta, križovatka ul. Marszałkowskej a Al. Jerozolimských roku 1930, 1945 a teraz. Toto miesto sme zvolili preto, lebo ho všetci dobre poznáte, tu je naša redakcia. Sú to už posledné dni nášho pobytu v starej budove, práce nad moderným riešením tejto križovatky sú v plnom prúde. Toto centrum bude teda ešte krajšie. Píšeme preto „to centrum“, lebo dnes je vo Varšave toľko krásnych miest, koľko hrdinov za ňu bojovalo, koľko rúk ju budovalo a dvíhalo z ruín.

September, tradičný mesiac hlavného mesta je a bude pre nás všetkých symbolom minulosti a budúcnosti. Spomienky a fakty sa navzájom prelínajú a naše city k Varšave môže vyjadriť iba veľký básnik, akým bol Julian Tuwim. My sa jednoducho tešíme nášmu rastúcemu hlavnému mestu, slovámu uznania, ktoré často počujeme z úst návštveníkov. Ved' Varšava je výsledkom práce celého nášho pokolenia. Pamätník bohyne víťazstva Niké (na našej obálke zhora), ktorý stojí na Divadelnom námestí, je venovaný pamiatke HRDINOV VARŠAVY 1939-1945, tým, čo padli za jej krásny dnešok.

PRIVITANIE POLSKÉJ DELEGACIE S WŁADYSLAWOM GOMULKOM A JOZEFOM CYRANKIEWICZOM NA LETISKU OKÉCIE PO NAVRÁTRE Z MOŠKVÝ

(Foto: CAF)

Tridsať jeden rokov od vypuknutia druhej svetovej vojny sa v Európe vzmáhajú procesy, ktoré orientujú rozvoj kontinentu na trvalý mier a spoluprácu. Iniciatíva socialistických krajín týkajúca sa zavolenia konferencie o otázkach bezpečnosti, dala týmto procesom živý impulz.

Udalosť posledných týždňov — zmluva ZSSR—NSR, ktorou význam, ako vieme, prekračuje rámcem dvojstranných stykov — ešte povzbudila diskusiu o možnostiach uskutočnenia idey bezpečnosti.

20. augusta t.r. sa v Moskve konalo zasadnutie Politického poradného výboru štátov Varšavského paktu. Účastníci zasadnutia prediskutovali aktuálne medzinárodné problémy, a mimoriadnu pozornosť venovali terajšej situácii v Európe. Zdôraznili, že zmluva podpísaná nedávno medzi ZSSR a NSR je významným krokom na ceste zmiernenia napäť a normalizácie situácie v Európe. Predstavitelia socialistických krajín, ktorí sa zúčastnili porady vyjadrili snahu podniknúť ďalšie kroky smerujúce k uprenutiu európskej bezpečnosti a vyjadrili sa za zvolanie celoeurópskej konferencie.

MOSKVA, 12. AUGUSTA

Tento deň sa môže zapisať do dejín ako medzník v povojnovej histórii Európy. Zmluva podpísaná medzi ZSSR a NSR týka sa kardinálneho problému nášho kontinentu. Článok 3 konštatuje, že obidve strany považujú za neporušiteľné hranice všetkých štátov v Európe, vrátane línie Odra—Nisa, ktorá tvorí západné hranice Poľska, a práve tak hranice medzi NSR a NDR. Obidve strany sa zaviazali, že sporné problémy nebudú riešiť pomocou sily alebo hrozobou jej použitia.

Dôležitosť zmluvy spočíva v tom, že r. 1970 NSR uznala realitu európskej situácie, ako sa utvorila v dôsledku víťazstva nad hitlerovským Nemeckom a celého povojnového vývoja. Moskovská zmluva vytvára nové podmienky pre mierový rozvoj Európy a pre eliminovanie tých problémov, ktoré narástli od ukončenia druhej svetovej vojny. Preto národy Európy a všetky sily zainteresované na takomto vývoji na starom kontinente uvítali túto zmluvu s uspokojením.

JARRINGOVA TICHÁ DIPLOMÁCIA

BLÍZKY VÝCHOD

Na Blízkom východe čakajú na politické riešenie situácie. Na suezskom fronte a pozdĺž Jordánu zvládol mier. Obidve strany rešpektujú zastavenie paľby. Iba palestínske organizácie, ktoré nesúhlasili s plánom Rogersa, podnikajú ozbrojené akcie. ZAR menovala svojho vyslanca pre styk s Gunnarom Jarringom, ktorý opäť začal svoju mierovú misiu. Rozhovory sa majú konáť v sídle OSN a nie na Cypr, ako navrhoval Izrael. Káhira ešte raz konštatovala, že iba odovzdanie územia okupovaného Izraelom môže byť podmienkou mierových rokovaní. Samotný Jarring svoju misiu vykonáva v ovzduší úplnej diskrétnosti.

G. JARRING je 62-ročný. Vzdelaním nie je diplomat, ale lingvista, výborne pozná turecký jazyk a jeho dialekty. Do druhej svetovej vojny vyučoval turečtinu na univerzite v Lund vo Švédsku. Počas vojny narukoval a ako dôstojník výzvednej služby pracoval na švédskom vyslanectve v Ankare. Po vojne začal pracovať v diplomatickej službe. Roku 1954 bol vymenovaný za veľvyslanca Švédska pri OSN a o dva roky neskôr veľvyslancom svojej vlasti v Washingtone. Roku 1964 bol preložený z USA do ZSSR ako švédsky veľvyslanec v Moskve. Jarring má rád „tichú diplomáciu“ a tajné rozhovory. Vo voľnom čase športuje, jazdí na bicykli. Dopisovateľia zaznamenali napr. jeho cyklistické výlety po Moskve.

RYBNICKÝ UHOL'NÝ REVÍR

Plány rozvoja Rybnického uhol'ného revíru predpokladajú pre rok 1975 tažbu 37 000 000 ton plynovo koksovateľného uhlia, ktorému pre tento rok sa predpokladá tažba 24 000 000 ton. Tentotyždený rast, ktorý je o.i. výsledkom odovzdania do prevádzky nových baní, vytvára nutnosť výstavby železničných investícií, ako aj sociálnej základne ako napr. bytov pre zamestnancov. Mestom RUR, ktoré sa najdynamickejšie rozvíja, je Jastrzębie. V priebehu minulých 15 rokov sa počet jeho obyvateľov zvýšil z 3 na 32 000 a v budúcom pätnastich rokoch stúpne dokonca na 90 000. Vtedy bude Jastrzębie najväčším mestom RUR. Tento rok sa vybudovalo skoro 10 000 obytných miestností v činžiakoch z panelov, vyrábaných v nedalekej „tvárnici domov“.

PAFWAG

Známý vratislavský Pafawag oslavuje svoje 25. výročie. Obnovený po vojne poľskými robotníkmi a inžiniermi vyrábal na veľký metalurgický kombinát, ktorý národnému hospodárstvu dodáva ročne výrobou v hodnote prekračujúcej 3 miliardy zł. V uplynulom štvrtstoročí sa tu o.i. vyrabovalo 765 elektrických rušňov rôznych typov, 403 elektrických jednotiek, viac ako 139 000 nákladných vagónov, 2 747 osobných a zvláštých vagónov a asi 50 000 vagónových vozíkov. Táto továreň, ktorá sa špecializovala na výrobu nákladných vagónov, mení svoj profil výroby. Okrem výroby elektrického parku pre PKP a priemysel, továreň sa pripravuje na rozsiahlu výrobu najmodernejších osobných a špeciálnych vagónov.

„Vratislavia Cantans“

VRATISLAV V STAREJ RYTINE

25. augusta bol zahájený V. Vratislavský oratornokantátový festival Vratislavia Cantans. Tohto veľkého hudobného podujatia sa popri významných poľských speváckych súborov a filharmonií zúčastnia aj spevácky súbor a orchester

Krakovskej filharmónie a komorný spevácky súbor fínskeho rádia. Okrem toho vystúpia aj známi speváci ako Anna Malewicz-Madej, Lidia Skowronová, Krystyna Szostek-Radkowa, Krystyna Szczepańska a Edmund Kossowski, Kazimierz Pustelak a Bogdan Paprocki.

XV. VÝSTUP

PRIATEĽSTVA

Večer 19. septembra, keď zájdete slnko, zažiaria transké štíty ohňom, ktorý zápalia alpinisti. Týmto symbolickým spôsobom si uctia pamiatku vodcu Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie Vladimíra I. Lenina, človeka, ktorý putoval tymto štítom pred viac ako pol storočím. A na druhý deň tisíce turistov zídu z hôr, aby v Ponoreni pri pomníku vodcu proletárskych mas vzdali hold V. I. Leninovi na sté výročie jeho narodenia.

ODMENY POL'SKÝM SPEVOKOLOM

ZO ZAHRAĐIČIA

22.8.1970 sa v Košaline skončil festival poľských spevokolov zo zahraničia.

Festival, ktorého sa zúčastnili poľské spevokoly z Československa, Francúzska a Nemeckej spolkovej republiky, sa konal pod heslom „Neexistuje pre nás nič drahšie ako Poľsko“.

Jury priznalo mnohé odmeny. Spevokol mužov Hutník z Československa bol odmenený cenou ministra kultúry a umenia, spevokol Heslo z Československa dostal odmenu Zväzu poľských speváckych a inštrumentálnych súborov.

SALT

Minulý mesiac skončila vo Viedni druhá etapa sovietsko-amerických rokovaní o obmedzení strategických zbrojení (SALT).

Komuniké o rozhovoroch, ktoré sa konali vo Viedni od 16. apríla t.r. konštatuje, že všeestranne boli prerokované otázky spojené s problémom obmedzenia strategických ofenzívnych a obranných zbrojení. Výmena názorov — hovorí komuniké — bola užitočná pre obidve strany a umožnila prehľobiť vzájomné pochopenie v mnohých diskutovaných otázkach.

Sovietska a americká delegácia dosiahli porozumenie týkajúce sa pokračovania rozhovorov SALT. Ďalšia etapa sa začne 2. novembra v Helsinkách.

minikáni, o sto let pozdĺži se sem vrátily klarisky, ktoré tu zůstaly až do zrušení kláštera Josefem II.

Koncom minulého stoletia bolo započato se záchranou tohto klenotu gotické architektury, ktorý po viac než 100 rokoch sloužil ako obydlie pražské chudiny. Do roku 1914 boli v podstatě upraveni kostelní prostory kláštera. Vlastní rekonstrukčné práce boli znova zahájeny v roku 1954. O desať let pozdĺži boli kláš-

VENERA 7

Na medziplanetárnej dráhe je ďalšia sovietska automatická stanica Venera 7. Jej úlohou je ďalší výskum Venuše, ktorý začali predlošie sovietske automatické stanice. Venera 7 musí prekonáť 42 000 000 kilometrov. V tom čase je to najmenšia vzdialenosť medzi Zemou a touto planetou.

Veľmi podivne vypadá na prvý pohľad shora tato nová maďarská továra na jemný papír, ktorá má už v príštym roku vyrobíť 35 000 tun papiera.

26. VÝROČÍ

SNP

SLAVNOSTNÍ

VEČER V

ČESKOSLOVEN-

SKÉM

KULTURNÍ

STREDISKU

27. srpna sa v Československom kultúrnom stredisku ve Varšave konal slavnostný večer v priebežnosti 26. výročia vypuknutia Slovenského národného povstania.

O průběhu SNP a jeho významu hovoril jeho bývalý účastník, vojenský a letecký attaché velvyslanectví ČSSR ve Varšavě, gen. Juraj Pivoluska.

V ďalšom průběhu večera bol promítaný film Půlnoční mše, ktorý ukazuje jednu událosť z povstania.

Slavnostným večerom sa zúčastnili zástupci poľské armády, Svazu bojovníkov za svobodu a demokracii (ZBOWID) a početných občanov.

Byl prítomen také velvyslanec ČSSR v Poľsku Antonín Gregor.

PÁTÁ PĚTILETKA

Vláda ČSSR na své miesto schúzí projednala návrh smerníc pro sestavení pátého pětiletého plánu rozvoje národního hospodářství ČSSR. Smernice predstavují východisko pro ucelený program hospodářské politiky na leta 1971–1975 a vycházejí z dosažené úrovne a kvality výrobků ČSR.

Charakteristickým rysem rozvoje průmyslu v letech 1971–1975 má byť výrazná orientace na zvýšení jeho exportných schopností, zlepšení struktury, technického úrovně a kvality výrobků. Mimořádny důraz je kladen na rozvoj palivové a energetické základny, zlepšení struktury, technického úrovně a kvality výrobků. Mimořádny důraz je kladen na rozvoj palivové a energetické základny, zlepšení struktury, technického úrovně a kvality výrobků.

A tu je niekoľko technických zaujímavostí: „západoberlínskej platne“: 1500 otáčok/min., 12 min. — maximálny čas premietania, platňa je stereofonic.

GRAMOFÓN S TELEVÍZOROM

zatajil prototypy, ale v najbližších rokoch koncern AEG-Telefunken bude už sériovo vyrábať „audiovizuálne gramofóny“. Taký gramofón spojený s televízorom (farebný TV) umožňuje premietanie z platní a obrazov. Samotná myšlienka nie je nová, lebo prvú, samozrejme iné konštrukcie, „filmovú platňu“ skonštruovali v Anglicku r. 1927.

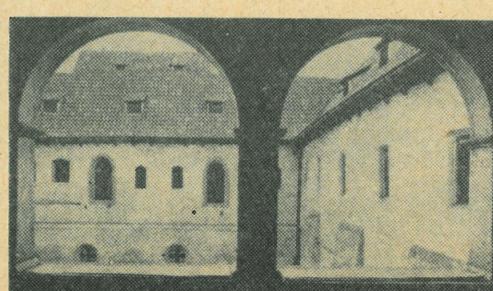
A tu je niekoľko technických zaujímavostí: „západoberlínskej platne“: 1500 otáčok/min., 12 min. — maximálny čas premietania, platňa je stereofonic.

Ked nastanú dažde

Londýnski módni návrhári myslia na všetko pre leteň daždivé dni návrhli modely, ktoré vidite na snímke. Su látky, nezaberu vela mesta a najmä — sú priesvitné.

KLENOT PRAŽSKÉ ARCHITEKTURY

ter predaný do správy pražské Národní galerie, ktorá zde hodlá umiestiť časť svých bohatých sbírek a rekonstruuje pro musejní účely celý klášterní areál. Počítá se s tím, že rekonstrukčné práce budou ukončeny kolem roku 1975 a Praha získá nový dôstojný stánok pro umiestnení sbírek stredověkého umenia.

Na snímku: Pohled do Rajského dvora kláštera na Františku s arkádami renesanční nástavby.

RODNÍ RODNÝM

Taký názov mal program umeleckých vystúpení niekoľkých ochoťnických súborov Slovákov zo zahraničia, ktorý bol súčasťou tohoročných 84. Augustových slávností, ktoré sa konali v Martine. Vystúpili tu spevácke a tanecné súbory: z Hložian a Pivnice v Juhoslávii, Tata bánya v Maďarsku a Toronto v Kanade. Umelecké súbory slovenskej národnostnej menšiny v Poľsku reprezentovala trojčlenná skupina zo Spiša: Milan Cervas a Cecilia Bryjová z Novej Belej a Mária Kovačíková z Krempech.

Augustové slávnosti v Martine mali dve hlavné časti: Valné zhromaždenie Matice slovenskej a kultúrne podujatia, ktoré podobne ako v minulosti svojím programom nadvázovali na hudbu, spev a tanec. Boli zároveň miestom oficiálnych stretnutí predstaviteľov krajanských organizácií a redakcií prítomných na slávnostach, ako aj členov súborov s činiteľmi Matice slovenskej. Stali sa aj dobrou príležitosťou pre pracovnú výmenu názorov spojenú s problematikou ďalšej spolupráce s Ústavom pre zahraničných Slovákov MS. Celkom iste boli potvrdením užitočnosti programu spolupráce realizovanej Ústavom, pripomnili sa k jej prehľbeniu a dokázali nevyhnutnosť takýchto vzajomných kontaktov. Pre mnohých účastníkov Martinské slávnosti boli príležitosťou po prvýkrát sa stretnúť so Slovenskom a jeho ľudom.

Dvojdňového zasadnutia Valného zhromaždenia Matice slovenskej (31.VII. a 1.VIII.), ktoré v liste pozdravil aj prezident ČSSR gen. Ludvík Svoboda, sa zúčastnili: tajomník ÚV KSS doc. dr. Ľudovít Pezlar a minister kultúry SSR Miroslav Válek, ako aj vedúci oddelenia ÚV KSS dr. Anton Markuš. Referát prednesol správca Matice slovenskej dr. Ján Marták, v ktorom o. i. ohodnotil činnosť Matice v minulom období a oboznámil prítomných s jej významnou kultúrnou činnosťou. V súčasnosti Matica slovenská má 585 miestnych odborov s viac ako 105 000 členov.

Vo svojom vystúpení v diskusii sa tajomník ÚV KSS o. i. zaoberal vývojom situácie v období nástupu pravicovo-oportunistickej súčasnosti v republike a súčasnému situáciu charakterizoval ako úspešné prekonanie hlbokej spoločenskej krízy a riešenie politických a hospodárskych problémov. Zdôraznil aj úlohu Matice slovenskej, ktorá by mala svoju činnosť rozvíjať na princípoch socialistického vlastenectva a proletárského internacionalizmu.

O spolupráci Matice s krajanmi v zahraničí L. Pezlar o. i. povedal: „Veľkú úlohu má Matica slovenská v práci medzi Slovákm v zahraničí, medzi pokrovkými krajanskými organizáciami, ktoré majú skutočný záujem na ďalšom napredovaní nášho národa“.

NASA TROJICA: MILAN CERVAS, CECILIA BRYJOVA A MÁRIA KOVČÍKOVÁ DOBRE PREDVIEDLA SVOJ PROGRAM. O TOM, ŽE SA PÁCILI DIVAKOM, SVEDCI VREĽÝ POTLESK

Minister Miroslav Válek vo svojom prejave o. i. podčiarkol nutnosť širšieho a koordinovanějšieho systému medzi Maticou slovenskou a ministerstvom kultúry SSR a vyzdvihol potrebu vytvoriť taký systém v práci MS, aby sa táto organizácia prejavovala ako živá sila v národnom kultúrnom živote.

O spolupráci Matice s krajanmi v zahraničí M. Válek o. i. povedal: „... veľa problémov sa v poslednom období činnosti Matice slovenskej vyskytlo aj vo vzťahu k zahraničným Slovákom. Matica slovenská na tomto poli môže spraviť veľa dobrej práce... (...) ... násť nemá záujem na tom, aby podporoval tendencie tých organizácií zahraničných Slovákov, ktoré pracujú proti politike ČSSR, ktorých členovia sa v minulosti podieľali na rozbijaní ČSSR a v priomnosti takisto slúžia záujmom cudzej politiky.“

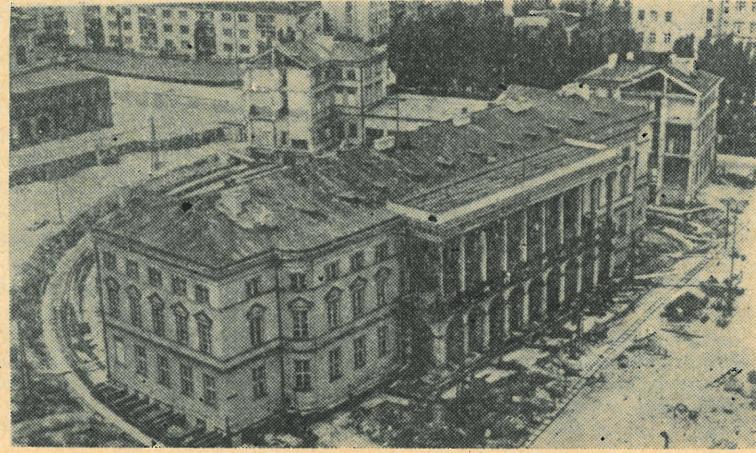
Valné zhromaždenie zvolilo nové orgány Matice slovenskej na čele s jej doterajším predsedom, národným umelcom Ladislavom Novomeským a schválilo uznesenia, ktoré vytýčujú úlohy Matice slovenskej pre ďalšie obdobie. (O kultúrnych podujatiach Augustových dní píšeme na 8. str.).

ADAM CHALUPEC

K MILÝM DOJMOM ODNESENÝM Z AUGUSTOVÝCH DŇI PATRIA STRETNUTIA A ROZHOVORY, PREDSEDA OBV. VÝBORU KSCaS NA ORAVE JÁN KOVALÍK V ROZHOVORE S KRAJANMI Z TORONTA CELKOM ISTE SPOMÍNAL MLÁDEŽ ROKY, KED ZA CHLEBOM A PRACOU MUSEL PUTOVAT AŽ DO BRAZÍLIE (PRVÁ SNÍMKÁ ZĽAVA). NA ĎALEJŠE SNÍMKY RIADITEĽ USTAVU PRE ZAHRANIČNÝCH SLOVÁKOV JÁN SIRÁČKY (ZPRAVA) NA TRETEJ ZĽAVA JAN MOLITORIS.

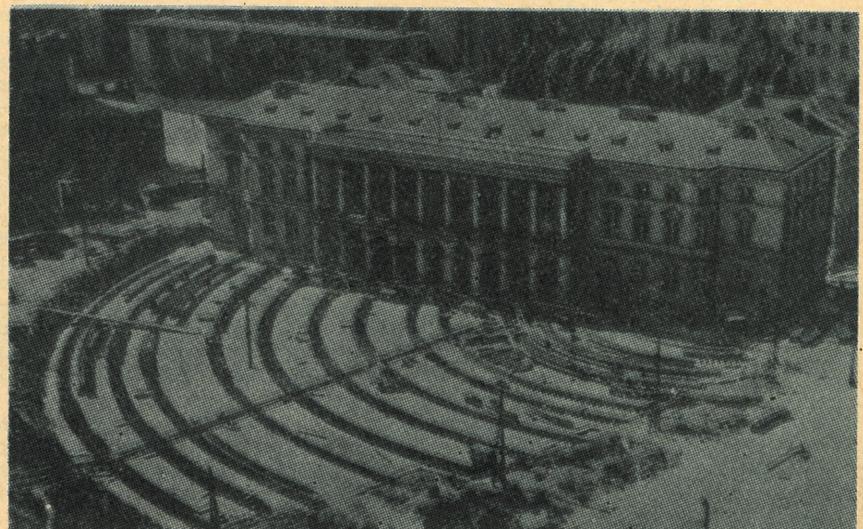
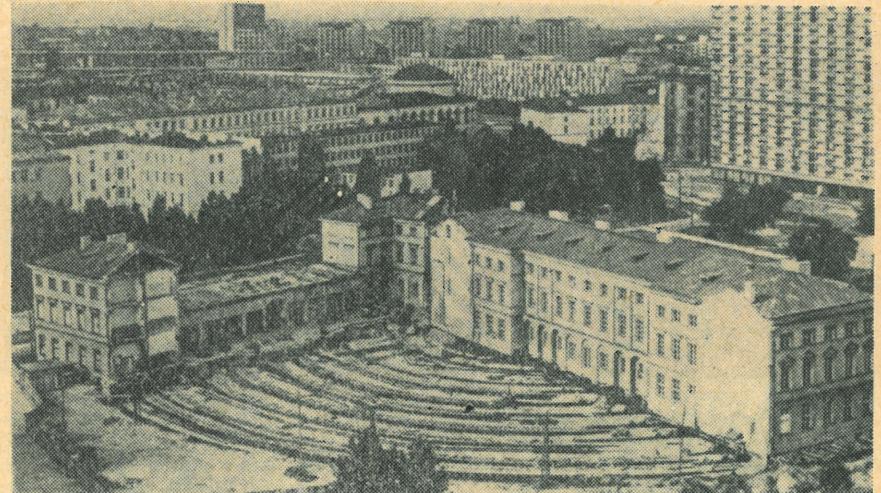
PRZESUNIĘTY PAŁAC

W Warszawie po zabytkowej rogatec przy ul. Grochowskiej i kościele przy ul. Świeczeckiego, przyszła kolej na XVIII-wieczny Pałac Lubomirskich. Budowę postanowiono odwrócić o 78 stopni i przesunąć o 1,8 m. Przygotowania do trudnej operacji trwały kilka miesięcy. Pałac odcięto od fundamentów, od zasadniczej części budynku oddzielono dwa skrzydła mające mniejszą wartość zabytkową. Pod Pałac włożono następnie żelazne belki, niżej ulóżono luki szyn. Między belki a szyny wsunięto 1400 walków, na których zabytek miał się potoczyć na nowe fundamenty. W końcu marca ważąca około 10 ton budowla ruszyła i w półtora miesiąca pokonała prawie dwumetrową odległość, przesuwana z szybkością 1 cm na minutę. Wędrówka wschodniego narożnika była oczywiście o wiele dłuższa. Odwrócenie Pałacu wymagało, aby narożnik przetoczył się po odcinku mającym około 90 m długości.

Przesunięcie zabytkowej budowli zaprojektował mgr inż. Aleksander Mostowski z warszawskiego „Mostostalu”, a wykonaly je brygady Miejskiego Przedsiębiorstwa Robót Inżynierijnych pod kierunkiem mgr inż. Janusza Michalika.

Obecnie Pałac Lubomirski spoczywa na nowych fundamentach, a za kilka miesięcy prace przy nim zostaną całkowicie zakończone.

NEJVĚTŠÍ NA BALTU

Pro leckoho může být první dojem ze štětínského přístavu zklamáním. Les jeřábů sice potvrzuje údaje z různých brožur, že jde o největší polský přístav (a svým způsobem největší na Baltiku vůbec) — jenže skutečný Baltik je od Štětína vzdálen ještě dobrých 60 kilometrů. Štětín je přístavem na Odře. Kdo ale zná tuto řeku, jak se nesměle vyňuje z Oderských vrchů a vzápětí se spokojuje s nenápadným místem na okraji Ostravy, ten ve Štětíne brzy zapomene na moře — a obdivuje se, co tu ta „naše“ Odra všechno doveze.

PŘEDSUNUTÝ PŘÍSTAV

Přístav ve Štětíne je propleten s městem, město je propleteno s přístavem. Tak trochu to připomíná ostravský obvod Vítkovice — a výdypřítomné Vítkovické železárnny. Dívám se z oken prostorné budovy Wojewódské Rady Narodowej na nábřeží Waly Chrobrego. Takřka přímo pod okny trčí tři námořní lodě. Odra je pokryta ledovým povlakem, lodě jako by vyrušily ze země. Daleko vzadu další siluety lodí, světlíkující jeřáby. Neobvyklý pohled, ale přece jen pohled z dálky...

Reportér rád vidí věci zblízka. A protože reportér patří k zemi, která tu ve Štětíne má málem domovské právo, překonávají v přístavu momentální „úzký profil“ v automobilech — a pro našince přijíždí zástupce technologa přístavu ing. Jan Ko-

zioł vlastním vozem. Návštěvu přístavu zahajuje reportér v kanceláři ekonomického ředitele, kde mu první cenné informace poskytuje hlavní technolog Jan Grenke.

Štětín, jak se návštěvník dovidá, se rozkládá vlastně i na Baltiku, a to zásluhou předsunutého přístavu Svinoústí (Świnoujście). Svinoústí leží přímo u moře a má největší podíl na tom, že se v ulicích, pardon, na ramenech Odry objevují i velké námořní lodě. Část svého nákladu odlehčují ve Svinoústí — a klidně plují dál. Význam Svinoústí vzrostl v posledních dvou letech, kdy tam zavedli trajektové spojení mezi Polskem a Švédskem. Tento víceméně „druhý Štětín“ se v podstatě specializuje na překládku uhlí a sypkých substrátů vůbec. Na vysoce zmechanizované překládky uhlí jsou s to obslužit i lodě o nosnosti okolo 35 tisíc tun. Přitom odbavení takových lodí tu trvá dva dny, zatímco na pobřežích bez zmíněné mechanizace 7 dní i více.

Do Svinoústí se reportér pro krátkost času nedostane — a tak stáčí řeč na štětínský přístav — na vlastní Štětín. Jeho historii i perspektivu má v malíčku mezitím už se zjevuje ekonomický ředitel Jerzy Korzonek. Co chcete vědět? že ve druhé světové válce byl přístav zničen v 80 procentech, to víte... ne? že před druhou světovou válkou (v roce 1938) — ještě za vlády Němců — se tu

přeložilo 8 milionů tun, to snad také... ne? Loni pak prošlo štětínským přístavem přes 14 milionů tun zboží.

TRANZIT DÁLE POROSTE

Reportéra zajímají perspektivy. Tak tedy: uhlí nábřeží ve Štětíne se nějak podstatně rozširovat nebude. Investice tohoto rázu směřují do uhlího nábřeží ve Svinoústí, tam jsou pro zvyšování překládky hromadných nákladů ty nejlepší podmínky.

Přímo ve Štětíne se hodlají specializovat na modernizaci přístavního zařízení, účelnou rekonstrukcí nábřeží apod. Je to sice pracnější, vytvářet podmínky pro rychlejší tranzit drobného kusového zboží, ale v tom jsou právě slabé perspektivy Štětína. „Pamatujeme, pochopitelně, i na svého hlavního partnera, tedy na Československo,“ dává se slyšet ředitel, „například ještě v tomto čtvrtletí rozšíříme pro vás prostory na nábřeží, odkud exportujete řeživo...“

Nakládka a vykládka zboží ve Štětíne vzrostle v příštích letech o další miliony tun. Překládka hromadných substrátů ve Svinoústí má v příštích letech vzrůst několikanásobně. Není to tak jednoduché. Zvýšení překládky o půl milionu tun za rok si vyžádá nákladů (investic apod.) ve výši asi půl miliardy zlotých.

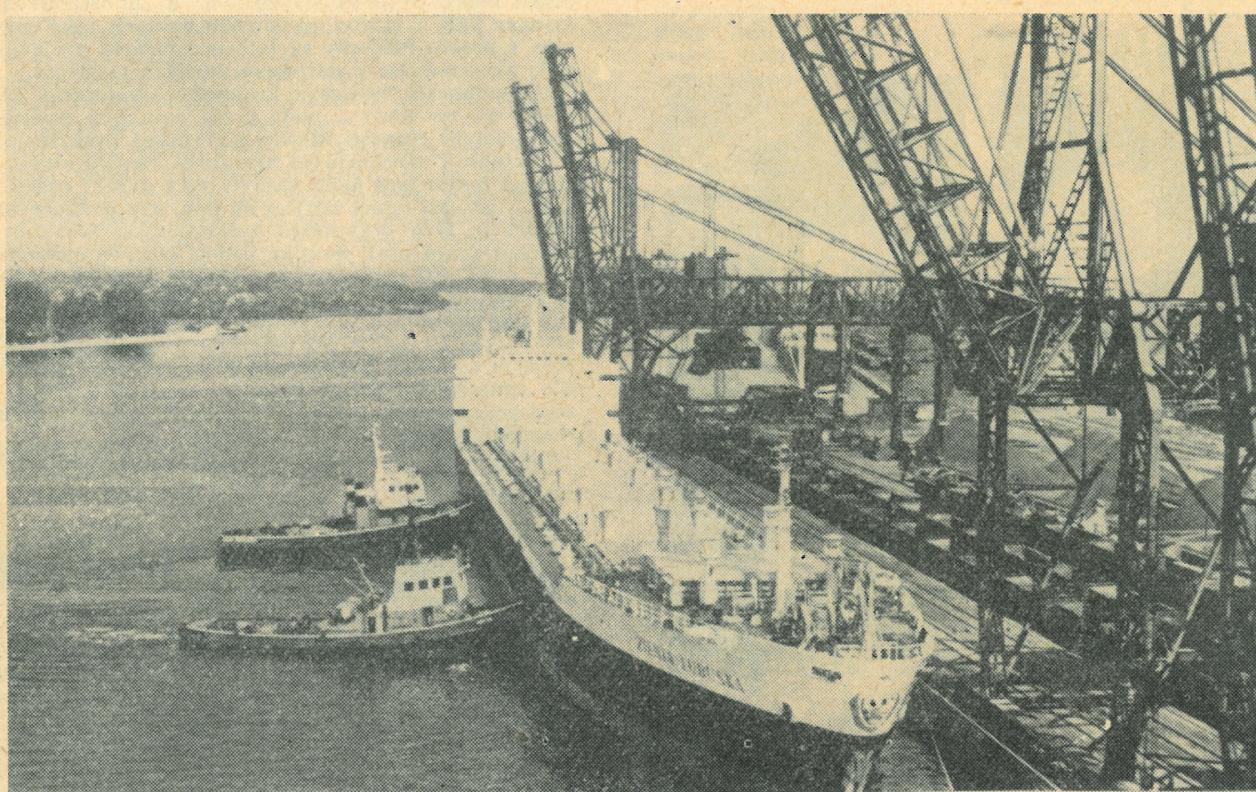
Z těch cifer se člověku točí hlava. Pojdeme raději na vzdach. Ale společně na vzdach. Ale společně na jedno místo by měl reportér zavítat. „Tak to pojďme na uhlí nábřeží.“ rozhoduje hlavní technolog Grenke. Uhlí je pro Polsko výhodným exportním artiklem. Vozí je loděmi do Skandinávie. Není to tak jednoduché. Zvýšení překládky o půl milionu tun za rok si vyžádá nákladů (investic apod.) ve výši asi půl miliardy zlotých.

Po hladině ramena Odry (ramena Odry prostupují přístav jako chlapadla chobotnice) se pohybuje loď, asi tak tonáže do tří tisíc tun. „To je Soldek,“ více už reportérovi nemusí technolog říkat. O tom náhodou už něco četl. Soldek, tak se přece jmenovala první námořní loď postavená v Polsku (bylo to v roce 1949). To bylo tehdy slávy! Mimochodem, jméno dostala loď po úderníkovi z loděnice; dnes právě pracuje jako ředitel loděnice v Gdyni, tak tě aspoň informuje věci znalý průvodce. Je to zajímavé, stejně jako fakt, že v roce 1968 vyplulo z polských loděnic 470 tisíc tun, čili tonáž rovnající se výtlaku 185 Soldkům!

SETKÁNÍ S KAPITÁNEM HOŠKEM

Reporérův blok se naplnil. Ještě však zbývá návštěva loděnice A. Warskiego. Štětínská loděnice není zdalek tak velká a moderní jako třeba v Gdyni. Dnes tam však slavnostně spouštějí na vodu novou loď, a to si přece našinec nemůže dát ujít, tím spíše, když mu ten typ dal náš generální konzul ve Štětíne, soudruh Alois Tvardík.

Stalo to za to. Podívat se zblízka, jak se o zeleně natřený trup lodi rozvíjí láhev šampaňského, a na to, jak se pak mohutný kolos (i když šlo jen o loď

PAOLA NESMIE OBJAT OTCA

Paola Picassová má meno, které jej otvára všecky dvere sveta až na tie, ktoré vedú k otcovi. „Jeho terajšia žena Jacqueline mi zahatala prístup k otcovi. Ukrýva ho pred svetom i pred ďeľmi, ako keby sa obávala, že by ho mohla stratit.“

Paloma Picassová, dcéra Pablo Picasso a Francoise Gillotovej sníva o uměleckej životnej dráhe. S menom, ktoré má, by mohla už teraz zarábať veľké peniaze. Veľmi pekne kreslí a jej koláže svedčia, že má skutočný talent. Milovníci obrá佐v signovaných Palomou Picassovou jej ponúkali za ne tisícky frankov, ona sa však zdráha predať ich. Nikdy neusporiadala výstavu svojich obrazov, pretože sa obáva, aby sa nej nepovedalo, že chce tažiť zo slávy svojho otca. Má iba jediné prianie, aby sa s ním mohla stretнуть.

Paloma býva spolu s matkou v malom hoteli v blízkosti Paríža. Zarába si tým, že zariaduje známym a priateľom byty. Toto ju však neuspokojuje. Chcela by maťovat, potrebuje však niekoho, kto

by jej bol radcom, a myslí si, že jedine otec by jej vedel odpovedať na otázky, ktoré ju trápi. Medzi ním a ňou stojí macocha, terajšia Picassova žena Jacqueline. Pred rokom bola egle Paola Picasso výším diétafom, nazýval ju „holubkou“. Tie časy sa však už pominuli. Ani ona, ani jej brat Claude nesmú navštíviť otca, dokonca ani telefonovať s ním nemôžu. I listy, ktoré mu píšu, zadriží Jacqueline.

Prečo ho žena tak ukryva pred svetom?

Je sice pravda, že sa Picasso raz alebo dva razy do roka ukáže na verejnosti, vždy však iba v doprovode manželky. Sleduje každý jeho krok a nespustí ho z očí. Paola hovorí, že maľuje s okovami na rukách a jeho žena mu potom zhabe obrazy.

Je viac ako pravdepodobné, že Paola má malú nádej ešte raz sa stretnúť s otcom, hoci by si veďmi želala pozhorávať sa s ním a vyobjímať ho.

TAJOMSTVO

„Pentagon sa zmocnil pokladov, ulúpených hitlerovcami v okupovaných krajinách a obietiam nacistických koncentráčnych táborov.“ Toto obvinenie je obsiahnuté v reportáži z Bonnu, ktorú uverejnil taliansky týždenník VIE NUOVE. Túto reportáž v skrátenej forme preberáme.

Na jar roku 1945, keď v durínskych lesoch ešte ležal hlboký sneh, v dedinke Merkers nedaleko Bad Salzungenu bolo možné pozorovať horúčkovitý činnosť. Raz v noci koncom februára prišiel do stanice Dorndorf dlhý vlak: dva osobné vagóny s množstvom hermeticky zatvorených nákladných vagónov. Každý vagón strážil esesák. Skutočnosť, že vlak

PRIŠIEL V NOCI,

vysvetľovala sa po prvej snahou vyhnúť sa náletom angloamerického letectva a po druhé, a to je hlavné, na vagónoch boli nápis: „Prísne tajné, majetok Ríše.“ A skutočne, všetkých 24 vagónov bolo napchádzaných bankovkami, zahraničnou valutou, akciami závodov a firiem rôznych krajín, platínovými predmetmi, zlatými hodinkami, drahocennostami a tisíckami zlatých tehál.

Ďalšia etapa prepravy tohto nezvyčajného nákladu sa uskutočnila tiež v nočných hodinách. Operáciu starostlivo pripravili a organizovali. Bane „Keiseroda“, kde tažili draslo, boli miestom,

kam smerovali nákladné autá, na ktoré prekladali bohatstvo z nákladných vagónov; bola to konečná stanica a tam mali byť uložené poklady, ulúpené hitlerovcami na obsadenom území.

Prečo si nacisti na

UKRYTIE POKLADOV

vybrali práve okolie Merkersu? Na túto otázku môžeme odpovedať s odvolaním sa na rad presných faktov. Dňa 10. augusta 1944 sa v „Červenom dome“ v meste Strasburku konala porada, na ktorej sa na jednej strane zúčastnili najvyšší pohlavári nacistov, SS a wehrmachtu, a na druhej strane zástupcovia najvyšších kapitalistických monopolov krajiny. Rokovali o problémoch, spojených s nevyhnutnou porážkou hitlerovského režimu. Všetci títo páni bez obľudu na halasné frázy, ktoré verejne vyhlasovali, už stratili vieri v „definitívne víťazstvo“ nacizmu. Na tejto porade rozhodli vybudovať v blízkosti Ohrrdufu systém krytov, kame sa mal skrýť Hitler so svojou družinou. Podľa tohto plánu mala wehrmacht ponúknut Anglickom a Američanom separačný mier za zvláštnych podmienok a tak vrazil klinec do protihitlerovskej koalície. Je samozrejmé, že v prípade možného separátneho rokovania vkladali hitlerovci veľkú nádej do ulúpené

Zaměstnanec loděnic

střední velikosti, tonáž, asi 6 tisíc tun) šine do vody — za zvuku důstojně vyhrávající kapely.

Byl to Profesor Ščegolov, školní nákladní loď, která bude sloužit kadetům Vysoké školy námořní v Leningradě. Byla to 183. loď, která spátrila světová voda v loděnici A. Warskiego od zahájení výroby v roce 1959.

Pro zajímavost: poslední loď loňského roku byl náš Radhošť! Tyto a další informace čerpám od mladého mořského vlka, kapitána dálne plavby, (jak hlásá navštívenka) ing. Jana Hoška. Hoškoví je 34 let, ale už prokřížoval mnohá moře: na lodi Lidice, Košice, Brno, Jiskra, Blaník. Co dělá náš kapitán ve štětínské loděnici? To je právě to. Už tu „funguje“ od května minulého roku — v poněkud neobvyklé roli: má technický dozor nad stavbou našich dvou námořních lodí.

Nákladní loď Radhošť (6.000 tun) je už na vodě, prozatím pevně připoutaná, a v proudu jsou dokončovací práce. V květnu by se měla vydat na zkoušební plavbu. „Vidíš tady ty plechy?“, to stojíme s kapitánem Hoškem poblíž místa, odkud Profesor Ščegolov sjel na vodu, „tak to bude ta druhá československá loď — KRIVÁN. „Ještě z ní není mnoho vidět, jen pomalu se rýsuje trup lodi. Kapitán Hošek věří, že v srpnu by se s ní mohlo vydat na moře. Dohlíží na stavbu lodi, na které bude kapitánem.

„Přijed v květnu, to už by měli Kriváň spouštět na vodu,“ zve kapitán Hošek. Na Odré houká jakási loď. Návštěva v největším přístavu u Baltského moře definitivně končí. Ještě pohled na stříbrošedou, vrásčitou Odru, po níž se světák sebevědomě pohybují parníky různých typů. Třeba si jej vštipit do paměti. Jinak by tomu člověk, zvyklý vídavat Odru v nedbalkách, ani nevěřil.

Drahomír Blažej

Zanedlho po výfazstve vládnej národnnej strany v Juhoafričkej republike premiér tejto krajiny Vorster, podnikol rad cest do cudziny, tak do afrických krajín (Malavi a Rhodézie), ako aj do mnohých európskych hlavných miest (Lisabon, Madrid, Pariž, Ženeva). Táto iniciatíva, prvá odvtedy, ako sa Vorster dostal k moci r. 1966, vyvolala mnohé domneniek. Juhoafrička tlač sugerovala, že šéf vlády Juhoafričkej republiky chce „otvoríť“ tento štát. Ale parížsky Le Monde konstatuje, že „malo by sa to chápať nie ako túžba po zrušení režimu apartheidu (udržanie rasovej segregácie), ale skôr túžbu po upevnení vonkajších zväzkov priateľstva v západnej Európe tvárou v tvár narastajúcomu tlaku väčšiny štátov čiernej Afriky.“

Zatiaľ v Juhoafričkej únii v telefónnych bûdkach, v záchodoch, autobusoch, verejných inštitúciach, na každom kroku vidíme nápis, ktoré pripomínajú privilégia a obmedzenia súvisiace s farbou kože.

Pred desiatimi rokmi v meste Sharpeville boli demonštrácie. Policia striefala do davu Afričanov, ktorí protestovali proti rasovej diskriminácii. Zahynulo mnoho osôb. Čierni obyvatelia Juhoafričkej únie dodnes nemajú pravo hlasovať v parlamentných voľbach, napriek tomu, že ich tu žije 14 miliónov a bielych sotva 3,5 milióna.

Príjem na jedného bieleho obyvateľa — eufeministicky menovaného „Európanom“ — činí 2 300 dolárov ročne, priemerny príjem čiernych obyvateľov — 210 dolárov.

Krutá rasová politika vyplýva z obáv, že čierna väčšina pochli bielu menšinu. Vo vládnej Národnjej strane vzniklo krajne nacionalistické krídlo HNP (Hertige Nationale Party), ktoré založil Albert Herzog hľasujúci zvláštnu teóriu, že všetko bolo urobené rukami bielych, ktorí sú „armádou civilizácie“. Rasistická zaslepenosť Herzoga prekročila už „čierny“ rámc. Dožaduje sa, aby bola obmedzená imigrácia do Juhoafričkej únie bielych katolíkov, ktorých nazýva „luďmi s bielou po-kožkou, ale s čiernym srdcom“.

ULUPENEHO ZLATA

ho zlata. Preto na porade v Štrasburku rozhodli, že skryša s pokladmi nesmie byť vzdialená viac než 40 kilometrov od Hitlerovho krytu. Z tohto hľadiska bol Merkers ideálnym miestom. Pre vybudovanie podzemných skryší vybrali ľudí troch rôznych kategórií: zvláštnu skupinu veliteľstva SS, nevelkú skupinu úradníkov Rišskej banky pod vedením jej viceprezidenta Emila Puhla a riaditeľa banky Thomasa. Pre tažké práce vybrali „skupinu, podliehajúcu likvidácii“, zloženú z väzňov koncentračných táborov, väčšinou Poliakov, Maďarov a Francúzov. Týchto väzňov priviezli z Buchenwaldu a umiestnili v schate Springen.

„Nezvyčajne vychudnutí ľudia v drevoch prechádzali po chodbách blyšťacie sa tehly zlata,“ rozprával neskôr Joseph Arturiang. „Každá tehla vážila asi 18 kg, na každej bol znak štátnej mincovne i skúšky uznávané všetkými burzami ako označenie pre 24-karátové, to znamená čisté zlato. Nikto z nás, samozrejme, sa nezaoberal otázkou pôvodu kovu s takou ústychnou značkou. Napriek tomu sme vedeli, že koncentračný tábor v Osvienčime vďaka neúnavnej práci esesáckych dentistov odovzdával každý deň asi 12 kg zubného zlata, za rok asi 4,5 tony. Na tomto poli nezaostávali pozadu ani ostatné nacistické tábory smrti.“

Chamtvosť nacistického Nemecka sa neuspokojovala s peniazmi a tehliami zlata:

VÄZNI SKLADALI

v schate Kaiserovy obrazy známych majstrov, zlato a strieborné cigaretové púzdra a celé hory drahokamov a hodiniek.

Väzňov, ktorí pracovali v štolach šachty, 6. apríla 1945 poslali do Buchenwaldu. Tento transport nazvali „pochodom smrti“, pretože esesáci zabili takmer všetkých jeho účastníkov.

V tom čase sa v durínskych lesoch objavili predsunuté obrnené tankové jednotky 3. americkej armády. Američania by boli potrebovali dlhé mesiace na to, aby sa dozvedeli o existencii esesáckych pokladov, keby ich o nich neboli informovali traja väzni, ktorí sa záhrakom zachránili z „pochodu smrti“.

O tomto hlásení, prijatom hliadkou jednotiek 3. americkej armády, existuje veľmi presvedčivý dôkaz: zápis v deníku generála Pattona, ktorý uverejnil v roku 1948. Dňa 6. apríla Patton napísal: „Najvýznamnejšia správa dňa prišla o 17.05 hod. Eddie mi telefonicky oznámil, že 90. divízia objavila v okolí Merkersu zlatý poklad, patriaci nemeckému hlavnému štábmu. Generál Siebert správu potvrdil. Odporučil som Eddiemu, aby o tejto veci čo najmenej hovoril.“

Takmer okamžite sa záležitosť ujala americká tajná služba. Už na budúci deň sa v Pattonovom denníku objavil zápis: „O 15. hodine Eddie telefonicky oznámil, že prezrel baňu a objavil nemecké valuty za miliardu dolárov; zla-

to je však za pevnými oceľovými dverami...“

Išlo o

NESMIERNE ČIASTKY,

a americká tajná služba pre túto vec zainteresovala najvyšších hodnostárov Pentagonu. Generáli Eisenhower, Patton a Bradley sa zišli 12. apríla 1945 v oblasti Merkersu napriek tomu, že lesy ešte neboli vyčistené od ozbrojených nacistov. Výpravu do bane viedol akýsi plukovník Bernstein, ktorý tam ako finančný inšpektor amerického hlavného veliteľstva trávil celé dni a noci a robil súpis pokladov.

Tu však ani zdaleka nebolo všetko zlato, čo pokradli esesáci. Kam sa počelo ostať?

Pracujúci kombinátu pre tažbu drašla „Wera“ (NDR) Ström, ktorý bol priamym svedkom vyzdvihnutia zlata, hovorí: „V prvých aprílových dňoch roku 1945 začali poklady odvážať. Všetci obyvatelia najbližšieho okolia sa museli vzdialať s výnimkou niekoľkých mojich kolegov strojníkov a elektrikárov, ktorých bolo treba pre bezpečenie prevádzky banského zariadenia. Hlavné práce robili zahraniční robotníci. Kolónu áut krylo množstvo stíhačiek. Išla smerom k Frankfurtu.“

Niet teda pochybností, že Američania si zlato prisvojili. Napokon, v európskom vydaní novín NEW YORK TIMES z 3. októbra 1945 sa objavila zmienka, že v Rotterdamu bolo zložené veľké

MNOŽSTVO ZLATA,

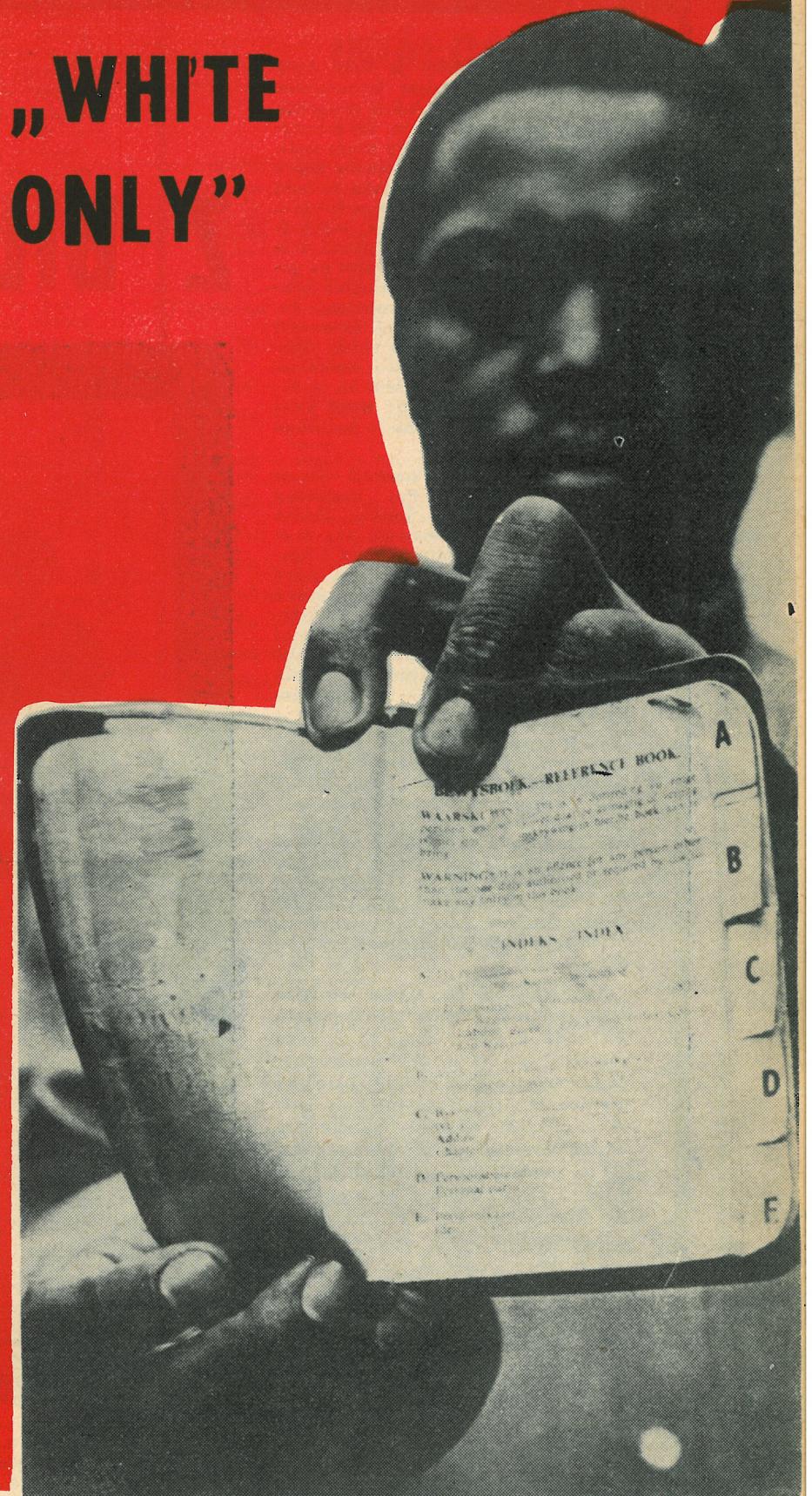
zabaveného Nemcom a že za mimoriadnych bezpečnostných opatrení ho vypriali do Spojených štátov amerických.

Na jednom zo zasadnutí medzinárodného vojenského tribunálu v Norimberku v máji 1946 viceprezident Ríšskej banky Emil Puhl vyhlásil: „Od leta 1942 bolo známe, že esesáci zhromažďujú nakradnuté zlato. Pýtal som sa generálneho riaditeľa Funka na pôvod zlata, drahocenností a ďalších cenných predmetov. Povedali mi, že je to vojnová korist, dobytá na východných územiac a že to má zostať v tajnosti.“

V tom istom roku Američania E. Puhla prepustili. Až do konca svojho života bol riaditeľom Dresdner Banky (NSR) a tiež jej akcionárom. Americký generál Siebert ani raz neučinil žiadne vyhlásenie o odvezencích pokladoch a odvádzal sa na to, že ako predstaviteľ ministerstva obrany je viazaný služobným tajomstvom. Mlčanie amerických úradov bolo absolútne.

Štátny tajomník Marshall sa nezmienil o rozdelení zlata, ukoristeného v roku 1945 Nemcom ani na konferencii o vojnových reparáciach, ani neskôr na zasadnutí trojstrannej komisie v Bruseli, zloženej z predstaviteľov Veľkej Británie, Francúzska a USA. Faktom je, že svedomie vtedajšej americkej vlády nebolo čisté a že veľmi dobre vedela, kam sa podelo zlato (odvezené do Ameriky).

„WHITE
ONLY“

Pro americké ženy je Bílý dům vrchol, posvátné místo kvintesence toho, co je Amerika, jejich Amerika. Vejít tam jednoho dne, to je největší sen, jaký se jim kdy může zdát. Ta, jíž se tohoto vnešeného údělu dostane, stoupne jako nějaká hvězda okamžitě v očích ostatních žen. President sám zaujmá v myšlenkách veřejnosti spíše postavení dělníka pracujícího v potu tváře, na jehož bedra složil národ strašlivé břemeno svých starostí a problémů. To, že se o tento úřad ucházel, že strávil celá léta touhou, aby ho někdy dosáhl, stačí, aby byl nucen opětovně dokazovat, že ho je hoden. Je to Siyfos, který požádal, aby mohl valit svůj balvan, zatímco ona je hrdinkou z pohádky.

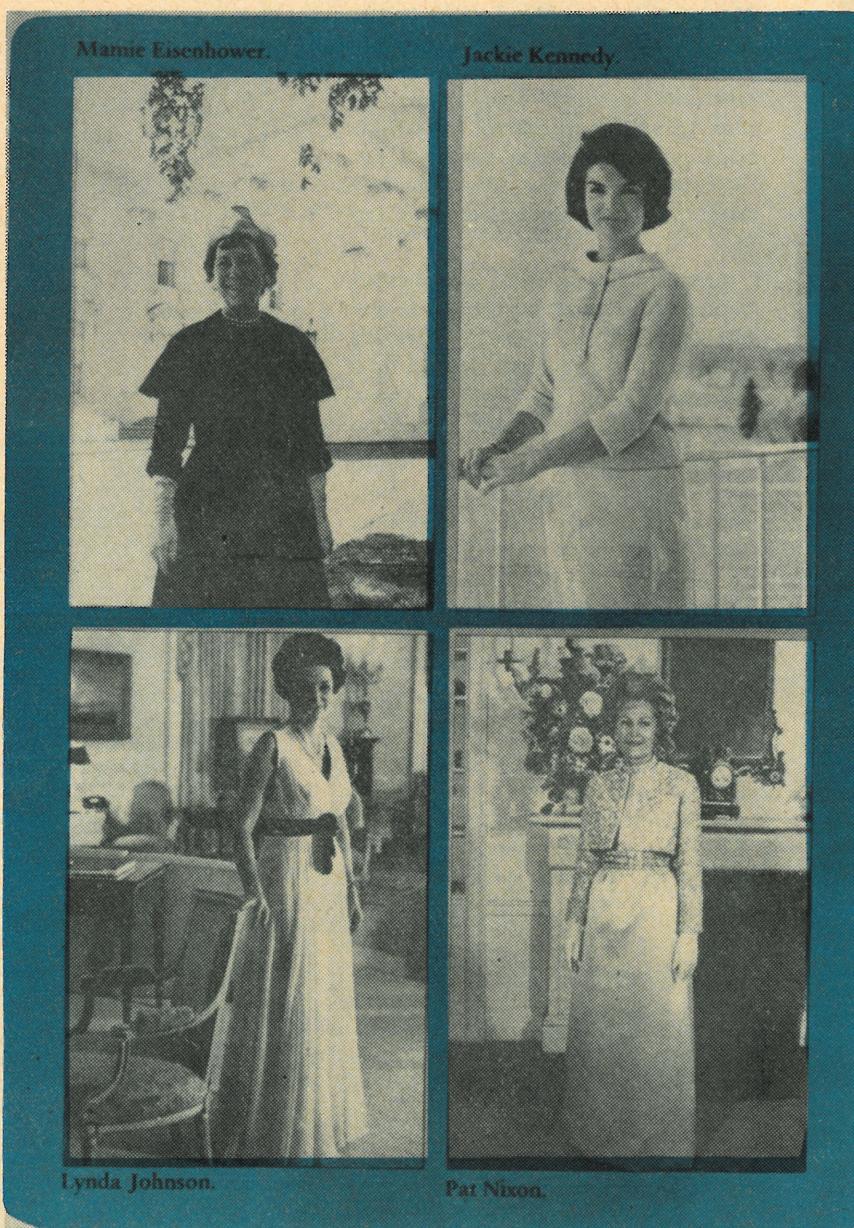
Když v roce 1965 prohrál Nixon proti Kennedymu, Pat Nixonová plakala. Celý život žehnila svému muži kalhoty, vychovávala své dcerky bez chůvy a předtím vařila a hospodařila pro své bratry a sestry, když jim zemřela matka. Byla to pravá americká žena, pravá americká matka. Jackie a John — tato mondénní dívka a tento syn miliardáře, jejž otec předurčil pro úřad prezidenta ještě v době studií — byli opakem Dicka a Pat.

Už v okamžiku, kdy se „First Lady“ ujímá s větším či menším nadšením svého království, ocitají se její činy a gesta v ohnisku bedlivého pozorování stálých zvláštních dopisovatelů ženských časopisů akreditovaných v Bílém domě. Jsou usazeny v místnostech paláce vyhrazených tisku a poslouchají každé zahraniční vodovodní kohoutků, věsimají si každého odchodu a příchodu řemeslníků.

Neunikne jim nic z toho, co bylo k snídani tam nahoře, v soukromém poschodi. V Bílém domě nelze totiž přemístit ani vázu, aby se tato novinka neočtla dvě hodiny nato na prvních stránkách novin. Celý svět ví, že se Jackie Kennedyová rozhodla okamžitě udělat pro presidentský palác to, co chtěl její manžel udělat pro Spojené státy: obnovit ho a omladit či spíše, pokud jde o ni, udělat jej „elegantnějším“.

Je tradice a nezbytnost, aby manželka odcházejícího prezidenta sama provedla svou nástupkyni po domě, který ji zanechává. První Jackieina „vlastnická obhlídka“ se tedy konala ve známení „wiliamsburské zeleně“, dominujícího odstínu, v němž tonulo ovzduší mezi presidentskými stěnami od nepaměti, nudného odstínu, který byl moderní v někdejších koloniálních domech. Byla to barva staré Ameriky, která velmi dobře ladila s hodnotami uctíványmi

DÁMY Z BÍLÉHO DOMU

Mamie Eisenhower. Jackie Kennedy. Lynda Johnson. Pat Nixon.

Mamie Eisenhowerovou. Jackie udělala z porážky „wiliamsburské zeleně“ státní záležitost a dosáhla, že Kongres odhlasoval zákon pozvedající Bílý dům na úroveň muzea a umožňující tak vzácnému nábytku a

obrazům vrátit se ze státního skladu k novému životu. Jackie rozhodla, že se všecko znova vymaluje velmi světlými barvami.

Zatímco se v dobách Mamie podávala oranžáda, nosil frak a defilovala

lo husím pochodem pro presidentův stisk ruky, v dobách Jackiiných se tančil twist až do dvou do rána a lidé se chodili do Bílého domu pobavit.

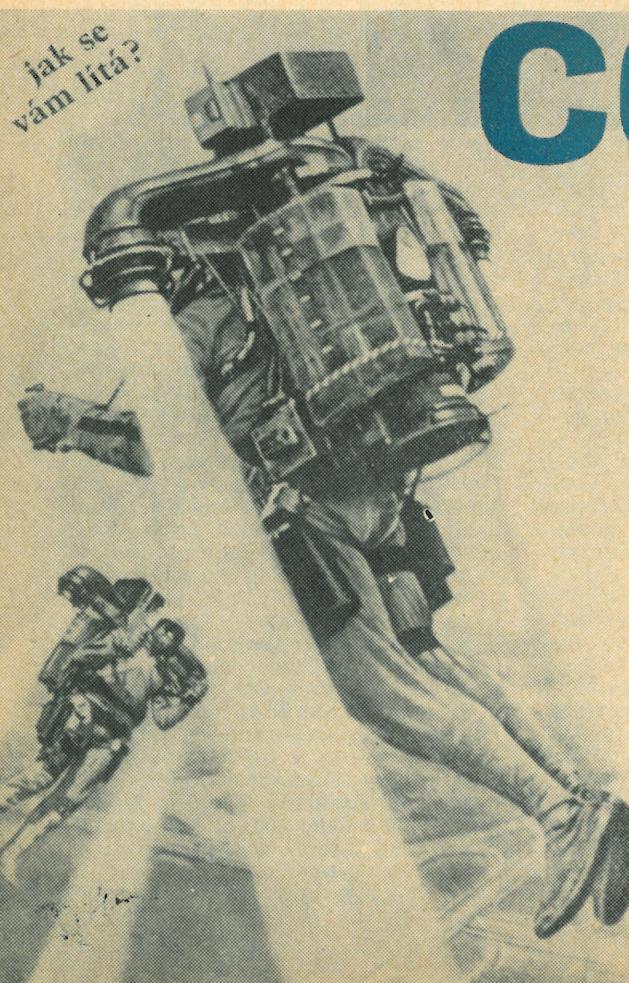
V nitru temných sil, tvořících základ obrovského lidského dobrodružství, jímž je Amerika, však pozvolna klíčila nenávist a výčitky proti této dvojici s provokativním úsměvem a kdo si plnil zásobník opakovačky...

Kulky z Dallasu, Johnova krev tragicky poskvárnivší Jackiin růžový kostým navržený v Paříži, to byly příkazy osudu, jež Pat Nixonovou a jejího muže Dicka znova přivedly na práh tohoto domu. „Lady Bird“, paní Johnsonová, která se s klíčem v ruce kvapně dostavila ještě týž večer onoho šíleného dne v Dallasu, nezměnila příliš na tom, co změnila Jackie Kennedyová, po níž bylo zřejmě těžké nastoupit. I ona přijímalu hosty tak, jak to dělávala Jackie, a zvala celou Ameriku. Není jediný kalifornský bankář nebo odborářský předák z Colorada, který by nebyl dostał její pozvánku se zlatým orlem prezidenta Spojených států. Ve druhém poschodi soukromého bytu se hodně pilo, po texasku, podávala se jídla, v nichž červené fazole a mexické koření svědčilo o tom, že u plotny byla Zephyr Wrightová, černá kuchařka sloužící v domácnosti Johnsonových odjakživa.

Nyní je Pat Nixonová, hornická dcera, která musela v mládí dřít, protože jí zemřela matka, paní celého štábku kuchařů a lokajů.

Pat ale nikdy nebude jako Jackie, elegantní žena, která se bavila tím, že si hrála na choť prezidenta. Pat obnovila povinnost chodit na oficiální večeře ve fraku. Konečně, krátce po příchodu Pat Nixonové a jejího muže k moci, se přihodila událost, která by se mohla zdát mimorádná, která je ale možná úplně normální. President Nixon svolal na ministerskou radu nejen ministry, jak se to patří, nýbrž i jejich manželky. A tak bylo možno spatřit úzasnou věc, ktorá nikoho neohromila, protože tisk o ní psal velmi málo: ministerskou radu složenou z ministerských rodin, jak diskutuje o státních záležitostech.

Ať už to bylo opatření na ochranu manželů unavených tím, že doma poslouchají kritiky na adresu své politické činnosti, či dobytí ženských ambicí Pat Nixonovou, nikdy se ženám nedostalo takové moci a cti v zemi matriarchátu.

CO KROK . . .

Odtrhnout se od země, létat po vzoru ptáků, toť touha zakořeněná v lidské bytosti od pradávna. Svědčí o tom jednak mytologie, která vybájeným nadpřirozeným bytostem připisovala tuto schopnost jako samozrejmou, jednak četně pověsti o lidech, kteří se o to pokusili, obyčejně s tragickým výsledkem. Již Hélios, v řecké mytologii bůh slunce, létal se slunečním čtyřspřežím po nebi. Z téže mytologie víme, že Daídilos a jeho syn Ikarus na křídlech slepených voskem utekli z Kréty. Nevěděli, že již v XX. století bude možno odpoutat se od zemského povrchu, překonat zemskou tíži pouze vykoupením letenky, protože lidské úsilí létat nachází odzrcadlení nejen v legendách, ale i v technice. Létající mašiny lehčí od vzduchu se vznášejí na základě Archimédova zákona. Archimédes, řecký matematik, žijící před naším letopočtem a patřící mezi největší matematiky starého světa vypočetl, že těleso získá aerostatický vztah (aerodynamickou sílu) z rozdílu měrné výšky plynu, jímž je těleso naplněno a měrné váhy okolního vzduchu. Těžší mašiny se vznášejí nosnou silou, spočívající v pohybu nosných plošin vůči vzduchu. Nahlédneme nyní do historie létání, která není tak vzdálená.

První teoretické studie o možnosti létání umělými stroji byly zaměřeny na letadla těžší vzduchu, zejména vlivem pozorování ptačího letu. Hlouběji se tím zabývali Leonardo da Vinci v 1 polovině XVI. století, Newton a Lomonosov v XVIII. století.

První lety lidí však byly uskutečněny prostředky technické jednoduššími, letadly lehčími vzduchu. Byly to balóny plněné zpočátku horkým vzduchem. Teprve o 106 let později Lilienthal, něm. pionýr leteckého zkoušení v letadle, zkonstruoval větron, na kterém zdárně vzlétl. Nemine 7 let a tragicky zahyne během nového zkoušebního letu. 17.XII.1903 se odbývá první úspěšný let letadlem se spalinovým motorem, který je dílem američanů, bratří Wrightů. To jsme už u letadel těžších vzduchu, které získaly převahu nad letadly lehčími (řiditelné vzducholodi, balóny) a vítězí v ovládnutí vzduchu. Dále v 1909 roce franc. letec a konstruktér L. Blériot přeletěl na svém jednoplošníku po prvé úžinu La Manche. Ch. Lindbergh přeletěl površí Atlantský oceán z New Yorku do Paříže ve dnech 20. a 21. května 1927, přičemž urazil vzdálenost 5 800 km za 33 a půl hodiny letu. (S tím se váže první československý zvukový film — 18.XII.1927 v Praze v kině Adria — „Lindbergovy oslavy po přeletu oceánem“). Pilot V. P. Čkalov s posádkou při letu bez přistání z Moskvy do Vancouveru 18. až 20. července 1937 přelétl severní pól. V Čechách první let (Pardubice — Praha) uskutečnil v roce 1911 J. Kašpar na letadle, které zkonstruoval s E. Čihákem.

Ale to již jsme v době, kdy rychlosť letadel se vyvíjí stejně rychle, jak jejich dolet, padají nové rekordy a můžeme podle využití dělit letadla na civilní (hospodářské, dopravní, sanitární, sportovní)

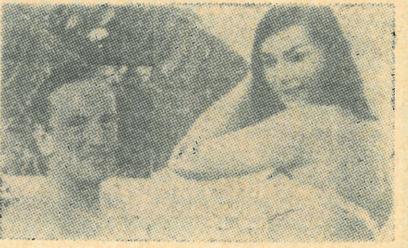
ZÁŘÍ – SEPTEMBER

- 1.IX.1822 — Vznik I. Proletariátu — první polské dělnické strany.
 1.IX.1939 — 31. výročí vpádu hitlerovského Německa do Polska — začátek II. světové války.
 1.-3.IX.1939 — Boje v Tucholských Borech.
 1.-7.IX.1939 — Hrdinná obrana Westerplatte.
 1.IX.1943 — I. pěší Košciuszská divize utvořena na území SSSR odchází na frontu. Vzniká II. pěší divize J. Dąbrowského, která přísluhu 11.XI. 1943.
 1.-2.IX.1949 — Zústal organizován Svaz protifašistických bojovníků.
 2.IX.1943 — Gestapo zavraždilo Janka Krasického — „Kazika“, předsedu ZWM, spoluorganizátora Lidové Gandy (nar. 1919).
 2.IX.1945 — Byla vyhlášena Vietnamská demokratická republika — státní svátek.
 2.IX.1945 — Japonsko podepsalo akt bezpodmínečné kapitulace. Konec II. světové války i na Východě.
 3.IX.1939 — Anglie a Francie vypověděly válku Německu.
 3.IX.1969 — Uměl vůdce bojujícího Vietnamu — Ho Chi Minh.
 3.IX.1944 — V Lublině poprvé po osvobození se konalo zasedání krajského národního výboru.
 3.-5.IX.1959 — Zasedal I. celostátní sjezd zemědělských kroužků.
 4.IX.1830 — Na Dunaji začala paroplavba na trase Vídeň — Bratislava — Budapešť.
 4.IX.1837 — Vyslan první telegram vylázečcem telegrafu Samuelem Morseem (1791—1872).
 4.IX.1939 — Bestiální exekuce 80 obránců Katowic — povstalců a harcérů.
 4.IX.1885 — Narodil se Jan Ženíšek, český malíř (zemř. 29.XI.1944).
 4.IX.1965 — Ve Varšavě otevřeno tisíc škol — Pomník Tisíciletí.
 5.IX.1735 — Narodil se Johann Christian Bach, vynikající hudební skladatel (zemř. 1.I.1782).
 5.IX.1939 — „Krvavá neděle v Bydhošti“ — hitlerovci bestiálně a masově vraždili lidost.
 5.IX.1944 — Jeden z nejúprutnějších bojů SNP o Telgart — vstupní bránu do Horehroní. Telgart (dnesní Svermov) nastítil okupanti úplně spálili.
 6.IX.1552 — Fernao de Magalhaes, velitel španělské námořní expedice, obeplul poprvé svět.
 6.IX.1944 — Dekret PKWN o zemědělské reformě.
 6.IX.1944 — Začátek bojů sovětských vojsk a I. československého armádního sboru, utvořeného v SSSR o Dukelský průsmyk.
 8.IX.1905 — Zahynul Martin Kasprzak, významný činitel II. Proletariátu a SDKPiL.
 8.-27.IX.1939 — Hrdinná obrana Varšavy proti hitlerovskému útočníkovi.
 8.IX.1943 — V Berlíně byl popraven Julius Fučík, český národní hrdina, významný komunistický pracovník, novinář, spisovatel, vyznamenaný cennou Světové rady míru in Memoriam (nar. 23.XII.1903).
 9.-22.IX.1939 — Boje nad Bzurou.
 9.IX.1939 — Pod Varšavou zahynul v boji s Němcí Marian Buczek, významný činitel KPP, jeden z hlavních organizátorů velezenských samospráv-komun (nar. 26.IX.1896).
 9.IX.1944 — Osvobození Bulharska.
 11.IX.1905 — Všeobecná stávka ve Varšavě.
 11.IX.1944 — Usnesení KRN o národních výbozech.
 12.IX.1983 — Vojska krále Jana III. Soběského porazila turecká vojska pod Vídni.
 12.IX.1942 — Začátek hrdinské obrany Stalingradu.
 12.IX.1944 — III. brigáda AL způsobila v bitvě u Erwina v Radomských lesích velké ztráty jednotkám Wehrmachtu a stáhla se do Krušnohorských lesů.
 12.IX.1959 — Kosmická raketa „Lunnik II“ dopravila na povrch Měsíce státní znak Sovětského Svatu.
 12.IX.1959 — Vypul první atomový ledoborec na světě — Lenin.
 13.IX.1944 — Vojáci I. čsl. armádního sboru pod velením gen. L. Svobody přelomili nepřátelskou obranu na sever od Dukly.
 14.IX.1944 — Osvobození pravobřežné Varšavy — Pragi — sovětským a polským vojskem.
 15.IX.1765 — Narodil se Eleklius Jordánský, spisovatel období Bernoláka, první obránc požadavků Slováku v Uherském sněmu (zemř. 15.II.1840).
 15.IX.1821 — Byla vyhlášena nezávislost republiky Kostariky, Salvadoru a Nikaraguy.
 15.IX.1900 — Narodil se Josef Tomášik-Dumín, slovenský spisovatel, předchůdce dnešní socialistické literatury (zemř. 16.IX.1937).
 15.IX.1920 — Na Slovensku výšlo první číslo časopisu „Pravda“.
 15.-22.IX.1939 — Boje pod Tomaszowem a v Kampinoském pralese.
 16.IX.1745 — Narodil se M. D. Kutuzov, ruský vojevůdce vlastenecké války proti Napoleonovi (zemř. 28.IV.1813).
 16.IX.1810 — Vyhlašení nezávislosti Spojených Států Mexika.
 16.-19.IX.1944 — Bitva AL v Suchedniovských lesích.
 16.-23.IX.1944 — Boje sovětských oddílů a I. Armády WP o Černiakovský výběžek na levém břehu Wisly ve Varšavě.
 17.IX.1940 — Němci poprvé v severovýchodní části Kampinoského pralese v Palmirech poblíž Varšavy v 198 Poláků. V letech 1940–43 fašisté zavraždili v Kampinoském pralese více než 20 tisíc osob.
 17.IX.1944 — V Banské Bystrici se uskutečnil sjednocovací sjezd KSČ a sociálních demokratů.
 18.IX.1910 — Vyhlašení nezávislosti republiky Chile.
 19.-21.IX.1956 — VIII. plenární ÚV PSDS vybralo na místo prvního tajemníka ÚV PSDS Władysława Gomułku.
 20.IX.-2.X.1939 — Sovětská a československá vojska osvobodila po těžkých bojích městečko Duklu.
 20.IX.1952 — Kongres Západních zemí.
 21.IX.1780 — Narodil se Ján Čaplovčík, slovenský spisovatel, národní buditel (zemř. 12.I.1848).
 21.IX.1920 — V Praze výšlo první číslo Rudého práva.
 22.IX.1952 — Ve Wierzbiči byla odevzdána do provozu jedna z největších a nejmodernějších cementáren v Evropě.
 22.IX.1960 — Byla vyhlášena republika Mali.
 23.IX.1946 — Ustava KRN o 3-letém plánu hospodářské výstavby vlasti v období 1947–49, který byl splněn před termínem.
 24.IX.1485 — Vypuklo v Praze velké lidové povstání.
 24.IX.1962 — Vyhlašení republiky Jemenu.
 23.IX.1864 — Vznik I. Internacionály.
 28.IX.1944 — Vznik ZWM.
 29.IX.1795 — Narodil se Kondratij Fiodorovič Rylejev, ruský básník, účastník povstání děkabristů, počátkem spolu s dalšími děkabristy 25.VIII. 1826.
 29.IX.1944 — Bitva AL pod Gruszkou.
 29.IX.1959 — V Stětínských loděnicích vyplývá na vodu první polský 10-tisíčník „Janek Krasicki“.
 30.IX.1700 — Narodil se kněz Stanislav Konarski, spisovatel, pedagog, publicista, významný reformátor polského školství v XVIII. století, zakladatel Collegium Nobilium.
 30.IX.1937 — Vypukla protisaska stávka polských učitelů.
 30.IX.1938 — Západní mocnosti — Velká Británie a Francie uzavřely v Mnichově zrádnou a potupnou dohodu s fašistickým Německem a Itálií o okupaci pohraničí ČSR — Sudet.
 30.IX.1940 — I. čsl. brigáda v SSSR odešla na frontu.

P
O
M
O
C

MOJA
ŽENA
JE MUŽ

!!!

ARTHUR CORBETT A APRIL ASHLEYOVA

bettom, dva roky spolu chodili, flirtovali, napokon sa v Gibraltari aj zosobášili, ale potom, keď sa April stala jeho legálnou manželkou, zrazu takýto neocakávaný obrat a sklamanie!

Osud nešťastnej April Ashleyovej nie je nijako ojedinelý. Ľudi ako ona je na svete na tisíce; hoci sa narodili ako muži, citia sa ženami. Sú to takzvaní

„transsexuáli“, ktorí podnikajú všetko možné, aby sa stali opravdivými ženami — podstupujú aj drahé chirurgické zákroky. Americký psychiater Harry Benjan z New Yorku sledoval život 44 takýchto transsexuálov po ich operácii. U šestnásťich z nich došlo k zmene pohlavia takmer neuveriteľne dokonale a totálne, ostatní však mali so svojím novým ženským bytím tažkosti, najmä pri pohlavnom akte. Do tejto kategórie patrí napríklad francúzska tančenica Jacqueline Charlotte Dufresnoyová, ktorá — pôvodne muž — sa dva razy vydala, no aj dva razy rozwiedla...

Aj April Ashleyová, ktorá sa narodila ako George John Amieson, vydala sa za Arthura Corbeta — a teraz stojí pred rozvodovým súdom v Londýne. Šest rokov žila v „zdanlivom manželstve“ s Arthurom Corbettem, ale po šiestich rokoch má manžel-Corbett toho už dosť a požiadal o rozvod „od stola i od posteľe“, ako sa v právnickej terminológii hovorí. Vlastne ani nežiada o rozvod, ale o vyhlásenie svojho manželstva s April Ashleyovou za neplatné.

Pred súdom tvrdil toto:

— Sex-operácia April nijako nepomohla: keď som sa s ňou oženil, bola stále ešte mužom!

April to nepriznáva, naopak:

— Som žena, po každej stránke a úplne! — tvrdí. Môžem žiť, cítiť a milovať ako každá iná žena sveta... — Iba deti nemôžem mať — ale na príčine je zlyhanie z manželovej, teda Arthurovej strany: nechcel aby sa naše manželstvo aj fakticky naplnilo, nebol na to schopný!

Ako vidieť, pani April Ashleyová používa taktiku dobrého futbalového mužstva: najlepšia obrana je protiútok!

Príslušný londýnsky súd teraz má rozhodnúť o hamletovskej otázke:

— Je April Ashleyová žena, či nie je?

Súd má k dispozícii podrobne fotogratie z operácie a jej následkov, okrem toho vypočul a vypočuje ešte rad odborníkov z medicíny i psychiatrie. A aby etihodní páni sudsia mohli vyniesť naozaj objektívny a spravedlivý rozsudok, April a Arthur — pravda, na pojednávaní, na ktorom sa verejnosť nebude môcť zúčastniť — majú pred súdom odhaliť rozličné intímne podrobnosti svojho manželského života a — doslovne — odhaliť aj svoje najintímnejšie intímnosti.

V Londýne s nevšedným záujmom očakávajú rozsudok — majú ho vyniesť už v najbližšej budúcnosti. Ani nie div, veď prípad je naozaj zaujímavý a rozsudok odpovie na otázku nielen zložitú, ale aj podivnú:

— Oženil sa Arthur Corbett so ženou, či s mužom?

a vojenské (stíhačky, tryskáče, bombardáky, spojovacie, průzkumné, námořní, tankovce, bezpilotové, raketové...), nemluvě o letajúcich tleserech-talířích, jimž je prísuzován mimozemský pôvod.

Prvý vrtuľník bol zkonštruovaný v 1937 roce, tryskové letadlo o dva roky pozdĺži. Tento spousty letadl však lidem nestačí. Chteli by sa vznášať ve vzduchu bez pomocí kŕidel. Dnes i tento zpôsob je možný. Častečne to vyrešila vznášadla, ale technika se posouvá ještě dál — k miniatiurným prístrojom. Americká firma Bell Aerosystems Comp. vénovała mnoho úsilí na vývoj vehikulu, ktorý by se dal priblížiť odvážlivci na záda a umožnil mu nejen se vznášať, ale i letet dopredu či vzad, manévrovať, viset na miestach, ale také hľadieť priestát. Prvý skokys se uskutečnil pomoci „raketového korzetu“. Byl to vlastný raketový motorek napájený peroxidem vodíku a zavŕšený na zádech. Prvý let v dubnu 1961 trval 13 vteřín do vzdálosť asi 40 metrů, tedy výkon podobný výkonu bratov Wrightov. Pozdĺži vznikla obdobná zářízení, ako „létajúci zádie“ a „raketová plošina“. Je nutno dodat, že během více než 300 predváděcích letů nedošlo k závadě systému. Od 7. dubna 1969 však létat nový stroj — „proudový korzet“. Technici firmy Bell osadili prístroj proudovým motorkem na letecký benzín. Spotřeba paliva je velmi nízká. Motorek je unikátní, protože je velmi malý, průřez má 300 mm a vysoký je 600 mm.

Jak vidíte na pripojeném obrázku, celý přístroj vypadá jak batoh na záda. Celý pilot s oděvem, motorem a palivem váží 170 kg a muže doletět maximálne 16 kilometrov s rychlosťí do 100 km/hod. Ovládanie není složité: otáčením pravé rukojeti je ovládán přívod paliva do motoru (plyn), otáčením levé rukojeti lze přístroj řídit. Systém je vybaven rádiiovým přístrojem, vystřelovacím záchranným padákom a signalizací o zbytku paliva.

K čemu môže byt takový korzet dobrý? Mohl by sloužiť pri preletech přirozených překážek, kontrole výškových budov, při záchranných akcích, požární ochraně lesů a pod. Obdobný stroj se rovněž staví pro potřeby NASA — jako dopravní zařízení pro kosmonauty na Měsíci — ale samozřejmě s raketovým motorem. (Snad někdy kosmonaut zeletí s korzetem nedaleko „Moře pář“ a shlédnou krátery dvou slovenských „vlastníků“ — Ernsta Floriána Chladniho a Maximiliána Hella.) Raketové korzety budou pravděpodobně komunikačními přístroji budoucích.

Ale to jsou už přístroje, které ani jako letadla nevyypadají. Ptáme se: jsou to ještě letadla? Nejsou to skákadla? Od času Daidalose se na kosmickém nebi hodně změnilo a létání je stále otevřená otázka.

Stanislaw Metelski

SKÓR AKO NAŠ AUTOBUS SA POHNE NA SPIATOCNU CESTU S NAŠOU DELEGÁCOUR EŠTE SPOLOČNÁ SN MKA S HOSTITELEMI — PREDSTAVITELEMI MATICE SLOVENSKEJ, MEDZI KTORMI JE AJ ZASTUPCA RIADITEĽA USTAVU PRE ZAHRANIČNÝCH SLOVAKOV MARTÍN ČEMAN (ŠSMY ZLAVA V OKULIAROCH). V SKUPINKE ZA STUPCOV NAŠEJ SPOLOČNOSTI S PREDSEDOM ÚV JÁNOM MOLITORISOM (TRETI SPRAVA) HOSTMI MATICE SLOVENSKEJ BOLI AJ ZASTUPCA KULTURNEHO ODDelenia VNV V KRAKOVE A VEDÚCI VNÚTORNEHO ODDelenia VNV V KRAKOVE JÁN CHOLEWA (TRETI ZLAVA). NA SPOLOČNEJ SNÍMKE JE AJ PREDSEDA SPOLKU VOJVODINSKÝCH SLOVAKISTOV DOC. DR. DANIEL DUDOK (PIATY ZLAVA).

MLADE DIEVČATÁ ZO SÚBORU ZEMPLÍN Z TORONTA, KTORÝ SVOJIM PROGRAMOM NAVÁZUJE NA VÝCHO DOSLOVENSKE JAZYKOVÉ TRADICIE. JEDNOTLIVE SKUPINY ZAHRANIČNÝCH SLOVÁKOV POČAS SVOJHO POBYTU V MARTINE MALI PRÍLEZITOS ZOZNAMIŤ SA SO SLOVENSKOM. NASA SKUPINA, SPOLU S INÝMI BOLA NA SPOLOČNOM VÝLETE V CICMANOCH, VO VRÁTNEJ DOLINE A GADERSKEJ DOLINE, KTORO POČAS 83. AUGUSTOVÝCH SLAVNOSTI PO MENOVALI DOLINOU KRAJANOV. PODOBNE AKO AJ MINULÝ ROK VLÁDLA TU HUDA A SPEV, KTORE SA PRELINALI SO STRETNUTIAMI A ROZHOVORMI. NA NAŠEJ SNÍMKE ČLENOVIA KSČS V SPOLOČNOSTI PRA COVNÍKOV MATICE SLOVENSKEJ Z MARTINA.

HOSITELIA SA POSTARALI, ABY HĽAD A SMĀD, ÚCASTNIKOV VÝLETU. A ŽE KLOBÁSKY NA RAŽNI

NEPRJEMNÉ NAJMÁ POČAS HORÚCavy, NETRÁPILI CHUTILI, NAJLEPSIE VIDIME NA NASEJ SNÍMKE

POKRAČOVANIE ZO STR. 16

Lennox ani len nepozrel na Little Mokea. Ne pozeral na nikoho, len na Rudyho Wilkesa nad stolom s pokerom. Cítil, ako sa mu zrýchľuje tep v zápalistach, cítil, že mu vnútornosti vylezajú von z tela a uzla sa. Vytihol prsty spoza pásu s pištoľou, ľavá ruka poklasla k boku, pravá sa zniesla nad puzdro so štyridsaťvorkou.

Päť yardov pred Wilkesovým stolom zastal. Wilkes ho zbadal a okamžite ho spoznal. Miešal karty, ale odrazu ich odhodil: vodopád kariet dopadol na stôl. Vstal, stolička sa prevrátila dozadu.

Ticho preletelo ponad touto miestnosťou a šírilo sa celým salónom. Lennox sa postavil rozkročmo, telo sa nahlo dopredu, akoby sa za-

kolísal vo vetre. Myslou mu prebehli spomienky na osemnásť podobných situácií. Spominal si na každú maličkosť. Trhnutie rukou, zvuk vlastnej štyridsaťvorky, zápach pušného prachu a výraz, ktorý preletel tvárou druhého muža — prekvapenie a hnev a bolest, všetko dohromady.

Niet nijakého rozdielu, rozmýšľal Lennox. Je ako ostatní, ibaže je to iný chlap s pištolou: do stan ho. Niet rozdielu.

Cakal, kym sa Rudy Wilkes postaví, prejde okolo stola, čakal, kym sa pripraví, čakal a premýšľal. Toto je iný zabíjač, rovnako dobrý ako on sám, a má pištoľ, môžete si hodisť mincou ako to dopadne.

Spomienka na Zandu a jej veštbu mu prebehla myslou a v zlomku okamihu bola preč. Spomenul si na historky o Rudym Wilkesovi a chlapoch, ktorých zabil. Spomenul si na jeden súboj Rudyho Wilkesa, ktorého bol svedkom, na rýchlosť blesku, akou tento chlap strieľal.

Wilkes bol tiež dlhý a chudý, ale nebol taký vyziabnutý ako Lennox. Vyzeral celkom školácky vo svojom zvrchníku, s orlím nosom a hovábnym obočím nad jemnými hnedými oča-

Kultúrne podujatia Augustových dní v Martine sa začali 30. júla koncertom súborov zo Slovenska, ktorý sa konal na historickom Memorandovom námestí pod pamätnými lipami, ktoré už pred sto rokmi ospevoval veľký slovenský básnik Andrej Sládkovič.

Lipa! tichým šumom zvestuj otcov že z vekov zapadlých zrodila sa nádeje.

Lipa naša v bránach Slavianov kostola, buďže vnukom aj to, čos otcom nebola.

Na tomto koncerte predviedli svoj bohatý program miešané súbor organizované pri Miestnych odboroch Matice slovenskej v Prešove, Bratislave, Novom Meste nad Váhom a Banskej Bystrici. Program koncertu dopĺňovali recitácie poézie národného umelca Laca Novomeského v podaní víazov tohorečnej slovenskej súťaže.

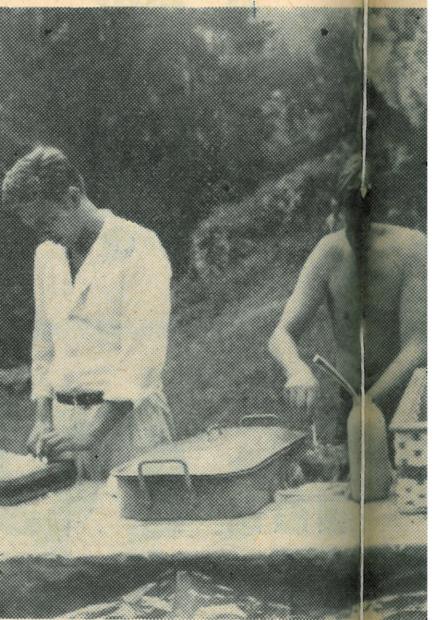
Ďalšíu časť programu 84. Augustových dní v Martine vypnili výstupy súborov zahraničných Slo-

vákov, ktoré celkom tvorili skoro dvestočlennú skupinu. Neobvykle teplo a srdečne tieto súborov pri-vítal riaditeľ Ústavu pre zahra-ničných Slovákov v úvode ich vystúpenia. (Dolu uverejňujeme podľa Matičného čítania čísly výňatok príspevku dr. J. Štackeho uverejneného na uvítanie kra-janských hosťov).

Počas niekoľko hodín ďalšieho, neobvykle farebného predsta-venia tieto súborov predviedli krásu a bohatstvo slovenského folk-lóru, ako sa zachoval medzi slovenskými národnými meninami. Predviedli svoje schopnosti kultúrne úspechy, zachované ľudové zvyky zbavené štylizácie a všetkého cudzieho, dokázali dobrú znalosť slovenčiny. Tento program bol aj celkom iste konfráciou folklóru kultivovaného na Slovensku s rozvojom slovenskej ľudo-vej tvorivosti pestovanej ľudno-stnými meninami, ktoré a zúčastnili Martinských slávstí a súčasne ukázali osobitosť prostredia, v ktorom žijú.

HORY SA OZVALI, DOY ZAHUČALI NA SLÁVU MARTINU V TURCI ZAVOLALI

JANKO KRIL

si siahol na psia a zap podlomili nohy padol Taký istý a ostatná spadla z neho setka Mal pocit, že svrňa sa mu tlačil do dola a jej blázivé óvá o čiary a o písmo W nbral preč. Blázni babi

Bolo po včeliu, za druhou pištoľou s pr dobre plati. Ak mrie t iný človek: ak mrie a Ale zabije ho ľek, za platili.

Zvuk druhého výstrelu echo prvého, Lennox ho okolo pásu čosi ko ťa mätený hľadeli na F ného na zemi, byzné mel. Očami prel po doch pri nich, nikde po pištoľi. Potom badal

vorili skoro
Neobvykle
súboru pri-
pre zdra-
úvoce ich
erejnéme
nia o sny
J. Siuk-
itani kra-

n trvajúce-
no presta-
lvi vide krá-
ského folk-
med slo-
menšami.
hosti kult-
ané ľudové
cie a set-
zali obrú-
to pream-
nfrontou
na Slovenskej
do-
ej národnor-
ore sú-
slavnosti a
tnost pro-

Predvedený program bol nad očakávanie na dobrej úrovni a a zaslúžene bol odmenený vrelym aplauzom divákov. Vravim nad očakávanie, lebo členovia súborov boli predovšetkým z radov mládeže. A tak členovia súboru z Hložian mali vekový priemer 17 rokov, v súbore z Tatabánya sú mladí baníci, študenti a dokonca aj deti, v 50-člennom súbore z Toronto priemerný vek neprekračoval 18 rokov, aj v ostatných súboroch dominovala mládež. Mnohí z nich sa po prvýkrat stretli so Slovenskom a členovia súboru z Toronto nemajú možnosť učiť sa slovenčinu v škole. Tamojšie krajanské organizácie iba chceli otvoriť strediská, v ktorých by sa slovenská mládež mohla učiť slovenčinu.

Naša Spoločnosť, naše súbory sa už po tretíkrát zúčastnili slánosti organizovaných Ústavom pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej. Minulý rok na 83. Augu- stových slávnostach v Martine

predvedla svoje kultúrne výsledky skupina súborov z Oravy a zo Spiša počítajúca niekoľko desiatok osôb; neskôr sa prehliadky divadelných súborov v Martine zúčastnili dva naše divadelné súbory z Oravy a zo Spiša. Žiaľ, tentoraz mala naša účasť na 84. Martinských slávnostach veľmi skromný rámec.

Trojici našich reprezentantov, ktorí scenár pomenoval sólistami, o to väčšimi patrí naša vdaka, lebo dobre predvedli svoj program a diváci ich zaslúžene odmenili vrelym potleskom.

Slová uznania a srdečné podávanie patrí z našej strany aj hospodárom Martinských slávností a všetkým tým, čo vynaložili toľko snahy, tepla a starostlivosti pre dobrú organizáciu podujatia a každej krajanskej skupine, každému z nás prejavili toľko srdeca. Sú to aj nepominuteľné hodnoty dojmov, s ktorými sme sa vrátili do našich domovov.

ADAM CHALUPEC

Z PRÍSPEVKU RIADITEL'A ÚSTAVU PRE ZAHRANIČNÝCH SLOVÁKOV DR JÁNA SIRÁCKEHO

Ked' me vlasti honotili priebeh letných kultúrnych slávností v Martine, konštovali sme, že vystúpenie tanecných a speváckych súborov našich krajana z Poľskej ľudovej republiky, Maďarskej ľudovej republiky a Francúzska, ako aj sôlistov zo Socialistickej federatívnej republiky Juhoslávie bolo osviežením týchto slávností a vo význačnej miere prispelo k ich celkovému úspechu. V dôsledku toho Ústav pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej spolu s ostatnými usporiadateľmi tohto ročníka martinských slávností vyvinul úsilie, aby krajanské súbory boli opäťtove ich hostami a vystúpili v osobitnom programe, priliehavo nazvanom RODNÝ RODNYM.

(...) Spolu so súbormi budú našimi hostami v Martine aj zástupcovia krajanských spojok z Maďarska, Poľska, a Kanady. Ich prítomnosť, rovnako ako vlasti, využijeme na rozhovory o ďalšej spolupráci na poli uspokojovalia národností kultúrnych potrieb príslušných slovenských enkláv v zahraničí.

Milí naši rodáci! Čo najúprimnejšie vás vímate vo vlasti vašich predkov, na našom milom Slovensku a v našom drahom Československu. Podejte sa s nami o vaše umenie, ktoré je prejavom životosť Slovákov v príslušných krajinách a stupňa ich národného a ľudovej kultúry. Budete mať možnosť vidieť vystúpenie našich súborov a uvažovať, ako ďalej pokračovať vo svojej obetavej práci na tomto poli. Budete mať možnosť oboznámiť sa s vlastou vašich predkov, v ktorej socialistické zriadenie odstránilo biedu a hlad, a teda aj pričiny, pre ktoré vaši predkovia museli hľadať väčší kus chleba v blízkej i ďalekej cudzine. Napokon budete mať možnosť aj navzájom sa zoznámiť, čo iste zvýši vašu chut' do práce na národností kultúrnom poli a podneti zdravú revnivosť pri zvyšovaní úrovne vašo umeleckého programu.

Ked' vás ešte raz srdečne víname u nás ako rodní rodných, chceme vám zaželať, aby ste u nás strávili čím viac pekných chvíľ a aby ste po návrate domov šírili pravdu o vlasti vašich predkov, Slovenskej i Československej socialistickej republike v 25. roku jej slobodného života.

(Matičné čítanie č. 16 zo dňa 3.8.1970, str. 9)

Z VÝPOVEDÍ PRE MATIČNÉ ČÍTANIE:

JÁN MOLITORIS, predseda Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku: Veľmi pozitívne hodnotí doterajšiu činnosť Matice slovenskej najmä v tom, že združuje Slovákov, ktorí sa v minulosti nepoznali a nemali príležitosť nadvážovať kontakty. Stretanie je výrazným oživením. Súčasne sa vďaka týmto okciám rozprúdil aj krajanský život u nás. Členovia súborov, ale aj ostatní krajania majú veľký záujem prísť do Martina a zoznamovať sa so Slovenskom i Slovákmi z iných krajín.

prisia zapotácal sa. Potom sa mu hly a dol na zem.

ako ľahký, pomysel si Lennox, eho vika nervózita a stiesnenosť. e sa vasa. Zadržal smiech, ktorý do hla pri spomienke na Zandu veľké sledo krátkosti jeho životnej smene na jej konci. Pomaly sa láznivo obzirala, pomysel si.

všetku zabil Wilkesa. Skončil s polníkmi prácou, za ktorú sa tak Ak zomrie tu, zomrie ako hociktorý. Ak očie alebo spadne z koňa. Ak. in človek, za ktorého smrť mu za-

ného vtele zaznel ako oneskorené. Lenox ho počul a potom pocítiť čosí a sfahnutie bičom. Ako počel doma Rudyho Wilkesa, skrúteni, nechýba a mrtveho, a nerozuprešť po okolitých stoloch a luhach, alekide nezazrel ani len stopu otom dal oči, smer, ktorým uka-

zovali a obrátil sa za nimi. Hore na balkóne zbadal malého, tučného muža s guľatou tvárou a tenkými, ostrými fúzikmi. Až teraz Lennox pochopil, že sa prenáhlil. Alebo azda nemal šťastie, prišiel vo chvíli, keď bol Wilkesov muž na schodoch s niektorým dievčaťom. Ruka tučného muža spočívala na zábradlí balkóna a šesťraňák ešte stále mieril na Lennoxu.

Lennox zasiahal bolest, zrazu mu začala trhať pásom a Lennox pocítil, že mu slabnú prsty. Štyridsaťštvorka z nich vypadla. Pritiahol si ruku k žalúdku a keď ju odtiahol, uprel na ňu prekvapený pohľad. V jasnej žiare svietnikov presvitali cez červenú škvručnú čiary na jeho dlaní — na konci jednej z nich písmeno W.

Posledné, čo mu preblysklo myšľou, cez tmu, ktorá sa začala pred ním rozpustiť, bolo meno Wilkesovho pištoľníka, chlapa, ktorý ho zabil. Nebol to Hunter alebo Tanner, ani nič, čo by sa tomu podobalo.

Bol to Warner.

ROBERT TURNER

Preložil: JÁN KAMENISTÝ

GOOD BY LONDINIUM!

Londýn je čo do veľkosti tretím mestom sveta (po Tokiu a New Yorku). Nie je iba najväčším mestom Európy, ale aj najväčším hlavným mestom, najväčším prístavom a priemyselným strediskom Anglicka. Obyvateľia Londýna sú hrdí na tie mnohé naj..., ktoré vypisujú reportéri o ich meste, ale súčasne sú aj trocha prestrašení. Rozloha terajších miest rodí rozličné problémy, od dopravných až po také, ktoré môžu mať veľmi zlé následky spoločenského charakteru ako napr. hľuk alebo znečistený vzduch a s tým spojený zdravotný stav obyvateľov. Turista, ktorý má iba obmedzenie množstva času prehliada Londýn podľa cest, ktoré určujú turistickí spravedovcovia a to, čo pre Londýnčana je neznesiteľné, pre turistu môže byť dokonca veľmi atraktívne, ako napríklad londýnska hmota.

Hmla bola nešťastím tohto mesta. Písem bola preto, lebo s hmlou sa tu rozhodne a úspešne bojuje. Boj začal roku 1952, keď po štyri dni trvajúcej hmle, ktorá celkom ohromila život mesta, zomrelo štyri tisíce ľudí a následkom tej samej hmlie, podľa štatistických údajov, d'alších 8 tisíc. Londýnska hmla je celkom iná ako to, čo my poznáme pod týmto pojmom. Je to hmla jedovatá, zvaná smog, zmiešaná s dymom a prachom. Škody, ktoré napáčala, odhadovali na necelú miliardu libier ročne. Po tejto katastrofe v Londýne vydali prísný zákaz kúriť hnedým uhlím, ako aj nariadiť inštalovať v továrnach zariadenia, ktoré budú zachytávať jedovaté plyny. Uplynulo niekoľko rokov a situácia sa radikálne zmenila. Na Londýn namiesto 150 000 ton prachu padá iba päťina tohto množstva. V parkoch sú opäť spievaví vtáci. Túto správu som si prečítao počas môjho pobytu v Londinium v deníku Time.

Londinium je pôvodným názvom tohto mesta. Bolo založené Rímanmi v I. storočí nášho letopočtu. Hlavným mestom sa stal Londýn v roku 1066, keď Vilém Dobytateľ, normandsko-francúzsky knieža, si podmanil Britániu a korunoval sa na kráľa Anglicka. Dnes Londýn je zlúčeninou roztrúsených miest, ktoré vznikli okolo najstaršieho jadra bývalého Londinium City, vzdialeného od neho o niekoľko kilometrov Westminsteru, kráľovského mesta a sídla štátnych orgánov. Dnes sa veľký Londýn rozprestiera na ploche viac ako 1.600 km² a má asi 8 miliónov obyvateľov, staré City má 2,6 km² a iba 4.600 stálych obyvateľov. Ale v City pracuje asi jeden a pol milióna osôb. Môžete si teda predstaviť tú tlačenicu vo dne. Vozovky plné áut, ktoré sa pohybujú doslovné jeden pri druhom. Chodníky sú preplnené

množstvom ľudí. Ak by si niekto odtiaľto chcel vyjsť „na trávičku“, prosím pekne! Má k dispozícii mnohé parky s krásnou, nekrčivou trávou, po ktorej sa môže chodiť a na ktorú si môže lahnúť, ale ak by chcel vystečovať za mesto, musel by ísť sto a snáď aj viac kilometrov. Preto obyvateľia Londýna túzia po prírode. Zbožňujú trávniky, kvety, zvieratá... V uliciach s nekončenými radmi rodinných domčekov, domčekov celkom jednáckych navonok, pred každým z nich je kúsok záhradky, v ktorej vidíte povinný trávnik a niekedy aj mimoriadne pekné kvetinové hriadiely.

Pred každým domčekom stojí auto. Je to nezávislý, čiže vlastný dopravný prostriedok. Vedľa často na autobus mestskej dopravy čakáte aj hodinu a druhú hodinu potom cestujete do práce. Metro, ktoré tu funguje celkom dobre, stojí na istých uskoch priemerne aj pol libru denne. Všetky tieto ťažkosti Londýnčania znášajú s prílovečným anglickým kľudom. A len niekedy snáď niekto, kto sedí vo vlastnom aute hľadí na cestujúcich verejnými dopravnými prostriedkami s povýšením, ale to nič nemení: aj jedný, aj druhý sa pomaly pohybujú preplnenými ulicami tohto veľkomesta, Londýna, ktorý môže aj unaviť, ale má niekoľko čarobných zákuťí.

* * *

Ked' som nasadal do vlaku, aby som zanechal Londýn a Anglicko, ked' som mal pred sebou perspektívnu cestu do kúzelného Paríža, tak odlišného, ktorý vždy zanecháva nezabudnuteľné dojmy, prišiel som k uzáveru, že Londýn je mestom, ktoré je hodno navštíviť. Nie iba pre veľké množstvo kultúrnych pamiatok, miest presýtených historickými faktami, ale aj preto, že v tomto meste priebeha boj za budúcnosť miest našho sveta. Z jednej strany na život a zdravie obyvateľov útočí priemyselná civilizácia, z druhej strany ľudia, aj keď túto civilizáciu, ktorú stvorili, neníčia, ale usilujú sa zmieriť jej negatívne následky. Príklad — citované faktum, aj ten vifazný o anglickej hmlie. V tomto boji teda určite zvíťazí človek. Ale zatiaľ pocítuje následky vlastnej nepremyslenej činnosti narušovania prírodného prostredia civilizáciou 20. storočia. S takými myšlienkami som prišiel do Doweru. Vzbúrené vlny La Manche stále viac zaľahovali ako sneh biele skaly anglického ostrova. Zakýval som rukou týmto smerom, priateľsky, s pochopením. A zanedlho som už stál na francúzskej pôde.

Text a snímka: MARIAN KAŠKIEWICZ

NAŠA REDAKCIA SA OBRÁTILA NA HOSPODÁRA NOVOTARGSKÉHO OKRESU S OTÁZKAMI TÝKAJÚCIMI SA TOHOROČNEJ POVODNE. WŁADYSLAW GAWLAS, PREDSEDA ONV V NOWOM TARGU INFORMUJE:

SPOLOCNE

REDAKCIA: Ako to začalo?

W. GAWLAS: Zrážky v dňoch 17., 18. a 19. júla t.r. v niektorých oblastiach okresu dosiahli rozsmer, aké sme už roky nezaznamenali. Tak napríklad denné zrážky v Ochotnici dosahovali 206 mm a v Roztoce 199 mm. Zrážky spôsobili, že hladina vody vo všetkých riebach a potokoch začala prudko stúpať.

Nakoľko situácia sa stávala nebezpečná, už o 9.00 hod. dňa 18. júla bola vyhlásená pohotovosť. Na tomto mieste konštatujem, že teréne protipovodňové výbory dosiahli v pomerne veľmi krátkom čase plnú obrannú pohotovosť, čo je vo veľkej mieri zásluhou miestnych svojpomocných jednotiek.

Ihneď sa začali práce na zabezpečovanie ciest a mostov a evakuovanie pionierskych taborov, rekreačných stre-

dísk a miestneho obyvateľstva z ohrozeného územia. Celkovo bolo evakuovaných 4100 osôb vrátane 2500 detí a mládeže. Mimoriadne ohrozené boli letné tábory v oblasti rieky Białky, Bialego Dunajca a Czorsztyna. Tam tiež boli koncentrované hlavné sily pre evakuáciu. Akcie sa zúčastnili vojaci, požiarníci a miestni obyvatelia, ktorí nelen pomáhali počas samotnej evakuácie, ale nezistne ubytovali evakuovaných a často im dávali aj potraviny.

Celkovo sa v novotarskom okrese zúčastnilo boja s povodňou viac ako 5000 ľudí.

REDAKCIA: Mohli by ste nám povedať, aká bola v tom čase situácia na Spiši a Orave?

W. GAWLAS: Na Spiši sa zvlášť vyznamenal protipovodňový výbor v

Novej Belej a na tomto mieste by som chcel zdôrazniť veľkú starostlivosť, odvahu a organizačné schopnosti predsedu MNV v Novej Bielej súdru. Silvestra Moša a náčelníka ochotníckeho hasičského zboru súdru. Jozefa Bryja, ktoré prejavili počas zachraňovania harcerov z letných taborov a štyroch turistov ohrozených na Bialke. Uznanie si zaslúži aj postoj riehtára z Novej Belej, ktorý sa staral o ochranu jednotlivých objektov a dobré ubytovanie evakuovanej mládeže.

Veľkú pomoc evakuovaným poskytli obyvatelia Fridmana.

Na Orave najväčšie straty sú vo Veľkej a Malej Lipnici. Tamojší obyvatelia vynaložili veľké úsilie pri zachraňovaní stavebných objektov, ciest, mostov a obrábaných polí, ktoré podmývala voda.

REDAKCIA: Aké konkrétné straty sú v okrese a oblasti, ktorá nás zaujima?

W. GAWLAS: Straty spôsobené povodňou sú veľké. Bolo zničených alebo poškodených 87 mostov, 90 km ciest, 2 hasičské remízy, mnohé regulačné a hydrotechnické stavby, telefónne a energetické vedenie. Okrem toho bola zničená úroda na ploche asi 7700 ha. Podrobny odhad strát v okrese činí viac ako 210 000 000 zlôtich. V tejto kvôli nie sú zahrnuté straty ako celkom zničené obrábané polia, zničené polné cesty, znehodnotenie polí atď.

Na Spiši a Orave najväčšie škody spôsobila povodeň v poľnohospodárstve a doprave. Mimoriadne sa pocítuje nedostatok mostov vo Fridmane, Novej Belej a Veľkej Lipnici, lebo ľudia majú sťaženú dochádzku do práce a sú tažkosti so zásobovaním.

NAŠI DOPISOVATELIA HLÁSIA

NOVÁ BELA

Najväčšie straty vznikli tým, že voda zobraza veľký kus lesa, ktorý patrí urbáru. Boli to smreky a borovice. Okrem toho voda zobraza asi 15 árov ornej pôdy Andrejovi Chalupkovi; už tam veru nik-

Nowy Targ, dnia 23 lipca 1970 r.

Obyvateľ
Józef Bryja
Nowa Bialka 109
pow. Nowy Targ

KRAJAN
JÓZEF
BRYJA

Komenda Hufca ZHP im. Władyславa Orkana w Nowym Targu
Komenda Hufca Nowy Targ w Nowej Bialej wyraża
decydujące podziękowanie Obywateli JÓZEFU BRYJA, który w kry-
mnej sytuacji powodziowej okazał naszemu obozowi maksimum
wzmoczenia, bezinteresownego zaangażowania przy ewakuacji uczest-
ników obozu oraz ratowaniu sprzętu obozowego, jak również oddania
dyspozycji ewakuowanych własnych pomieszczeń lokalowych.

Komendant Hufca
Józef Bryja
Franciszek Zubrzycki

Sičského zboru s členmi svojej hasičskej jednotky. Pre budúcnosť najviac je ohrozené miesto pod Oblazovou skalou, pri moste, ktorý spája Novú Belu s Krempachmi a poniže mlyna, kde povodeň berie úrodné polia. Mali by sme spoločne pouvažovať, čo by sa dalo urobiť, aby sme v budúcnosti predišli stratám.

J. B.

VEL'KÁ LIPNICA

V našej obci povodeň napáchala veľké škody. Ani najstarší ľudia nepamäťajú takú povodeň ako 18. a 19. júla t.r.

INDIVIDUÁLNE STRATY

Mnohým gazdom voda zošala celé záhonky, s pôdou, kapustou, cukrovou repou a inou zeleninou.

Každý desiaty gazda v našej obci utrpel straty následkom povodne. V celej obci by sa zozbieralo niekoľko hektárov dobrých polí, na ktorých rolníci už nikdy nebudú nič pestovať, lebo je tam už koroto rieky. Bolo by dobre o tom pouvažovať, lebo to sú už straty vo väčšom rozsahu.

Neprekupuje, že rolníci na schôdzach týkajúcich sa komasácie domáhali sa regulácie rieky za účasti predstaviteľov okresu. Tam, kde rok ročne vznikajú straty následkom povodní, regulácia rieky je nevyhnutná.

Rolníci prihlásili svoje straty. Prišli zástupcovia poisťovne PZU, zistili, aké sú škody a povedali rolníkom, že za pôdu, kapustu, repu a inú zeleninu, ktorú zobraza voda, sa neplatí odškodné, iba za

obilie, jačmeň, ovos a žito. Také sú predpisy.

U nás, vo Veľkej Lipnici a poväčsine aj v iných obciach rolníci pestujú zeleninu na poliach pri rieke. Škody dosahujú hodnotu niekoľko tisíc zlôtich a preto rolníci nie sú spokojní s predpismi.

ŠKODY NA VEREJNÝCH OBJEKTOCH

Vo Veľkej Lipnici povodeň poškodila aj most, ktorý sa už opravuje. Ďalšie tri mosty sú celkom zničené. Tieto mosty budovali z dreva pred desiatimi rokmi. Zatiaľ sa na nich nič nerobí, iba cez vodu sú prehodené kladavky a peši sa teda daj prejsť. Koňmi a automobilmi sa prechádza priamo cez vodu. Zatiaľ je to možné, lebo neprší a voda je malá, ale v zime budú veru veľké faškosti. Najpotrebnejší je most „u Skocykov“, ktorý spája Lipnicu s Privarovkou a Kičormi. Objazdový most voda celkom poškodila. Vedľa tohto mostu je nový, ktorý je už skoro hotový. Bočné steny sú už hotové, železné traverzy taktiež, iba ich dať na miesto a zabetonovať povrch. Ale nestáčili peniaze a skoro rok už práca nepokračuje. Teraz, keď povodeň napáchala také veľké škody, budú ešte väčšie faškosti s peniazmi a nevieme

ako dlho budeme čakať na dokončenie nového mostu. A ten most je nám veru veľmi potrebný. Uvidel som iba niekoľko bolestných príkladov.

Vodič, ktorý dovezol pracujúcich z ČSSR do Privarovky sa nemohol vrátiť, lebo už most bol poškodený. Musel čakať desať dní, pokiaľ neurobili prechod cez vodu. Za tých desať dní tento vodič cestoval až na okres do Nového Targu o pomoc.

Andrzej Dyre viezol konškým poľahom tovar z družstva do Privarovky a skoro sa tam, pri tom novom moste, utopil aj s koňom a tovarom. Bolo po daždi a voda bola hlboká. Aj Franciszek Lochošty sa skoro utopil, keď išiel traktorom, ale mu pomohli z vody. Také prípady sa celkom iste ešte prihodia, ak budeme zo dva roky čakať na dokončenie nového mostu.

Počas povodne boli poškodené na dvoch miestach aj kladavky cez rieky. Autobus nepremáva do Privarovky, lebo cesta do polovice je poškodená. Kladavky budú opravené po žatve, lebo teraz každý má prácu na poli. Kladavky boli drevnené, preto ich voda poškodila; bolo by celkom inak, keby boli betónové. Ešte nevedno, či budú peniaze, aby nové kladavky boli betónové, a nie ako predtým drevnené.

a školastikové Zamojské Wszechnicy. Jejich historická hodnota poznamenáva ozvěnu minulosti je však ta tam, poněvadž se během války ztratily.

Slibil jsem, že je pro Zamość udělám. Bez ohledu na těžkostí jsem se uchopil toho sousta jak lačná ryba. Disponoval jsem pouze výkresy z výstavy „Sztuka antyczna Polski“ pořádané ve Varšavě v 1885 roce a sbírkou Jagellonské university, která podobná žezla v originále vlastní dodnes. K vykonání jsem musel pořídit spoustu modelů, mnoho zkousek, proto se práce velmi prodlužovala. Tato práce — je pro Zamość velmi významná. Budou pravděpodobně předána prof. Zinem během slavnostních dnů Zamościa do místního muzea jako výsledek „pracy společnej“. Chtěl bych, aby to bylo dalším, nejen mým, ale hlavně našim vkladem do úsilí utužování našeho přátelství a bratrství.

Druhou prací, kterou obohatím Lubelskou zem jsou „Puławskie żyrandole“. Budou viset v radě puławského národního výboru. Nejsou to obyčejné věci. Soustředil jsem v nich celé dějiny Puław, které k nám promlouvají i

dnes z „Gotického Domku“, svatyně Sibyl a celého souboru paláců a parků Czartoryských. Lustry jsem ozdobil piastovskými orly při vzletu i na stráži, medailovými portréty králů a povstalců i jinými postavami minulosti a zachytíl jsem tam taky orbu puławského lidu.

Mimo to jsem připravil práh nové výstavy, sami pojedou, zda-li je to zdařené.

Díky za publikaci a vřelá slova, ano máte pravdu; v našich lidech je mnoho, jsou to pohledy, sbírejte vzpomínky, sestavujte je pečlivě, ať už jsou vyhlazené nebo jen hrubé, chlapské a tak upřímné, jak se je slyší ze zanícených úst našich krajanů předáků. Vaše myšlenky a Vaše úsilí je krásné, „Život“ Vámi redagovaný je dnes časopisem skvělým, je nejlepším dokumentem vlasteneckých hodnot.

Vladimír Hess

KREMPACHY

V nedeľu 9. augusta t.r. sa v Krempachoch konala milá slávnosť a to za pekného počasia, hoci dovtedy nám to počasie veru neprihalo, často pršalo a bolo veľmi vlhko.

ZELOV

Zaplánované dobrovolné akcie, jež byly podujaté obvodním výborem v Zelově už v rok 1970, byly úspešne splňeny pri spolupráci členov výboru a Společnosti. Nejvice námahy do této dobrovolných prací vložili: predsedka J. Nowak, místopředseda M. Kimer, tajemník výboru W. Luščinský, pokladník J. Stejskal, členové výboru W. Ke-

daj, K. Pospisyl, G. Dedeček a člen Společnosti Bogumil Kunicki, ktorému obvodní výbor tímito velmi srdečne děkuje.

V červenci letošního roku obdržel obvodní výbor v Zelově od Ústředního výboru finanční částku, ze ktorej nakoupil ve výši 9.868 zl bielé nástroje pro hudební soubory v Kučově, čímž bylo doplněno hudební vybavení této miestnej skupiny.

Obvodní výbor srdečne děkuje Ústřednímu výboru za obdrženou finanční částku a také vedoucímu redaktoru našeho časopisu „Život“, krajanu Adamovi Chalupcovi za jeho intervenci ve věci přidělení fondu na doplnění hudebních nástrojů pro miestní skupinu v Kučově.

Při příležitosti „Dne Polského letectví“ se 22. srpna 1970 konala v kinosálu „Lotos“ slavnostní akademie, svolaná pobočkou Slezského výboru v Zelovských závodech bavlnářského průmyslu.

Akademii otevřel předseda L.O.K., ředitel Bavlnářských závodů, ing. Stanislav Kasza, ukázal se s nimi rektor

který srdečně přivítal hosta akademie, představitele Polského letectví z vojenského útváru v Lasku, majora Józefa Malinovského a také všechny přítomné. Požádal také majora J. Malinovského o vyhlášení projevu.

Major J. Malinowski hoříl ve svém projevu o významu předválečného, válečného a aktuálního Polského letectví, o zásluhách některých letců, kteří přinesli čest Polsku a na přání posluchačů vzpomněl o svých zážitcích v armádě od 1945 roku.

Po zakončení oficiální části byl promítán film pod názvem „Bitva o Anglii“.

Waclaw Luščinský

LUBLIN

Konečně se mohu pochlubit ukončením prací, které mají obrovský význam nejen pro mne, ale pro nás všechny. Jde o žezla „ACADEMIA ZAMOSCIENSIS“, která byla fundována Janem Zamojským v 1538 roce. Jsou barokní a velmi těžká. Naposledy byla tato žezla užita při elekci posledního polského krále Stanislawa Augusta. Ukázal se s nimi rektor

LIKVIDUJME NÁSLEDKY POVODNE!

REDAKCIJA: Aký bol postoj ľudí, najmä v období návratu k normálnemu životu v podmienkach tak neočakávané komplikovaných povodnou?

W. GAWLAS: Chcel by som vyjadriť plné uznanie občanom postihnutých dôch z ich postoj v týchto fažkých dňoch.

V istom zmysle meradlom tohto postoya je to, že robotníci z týchto obcí, napriek tomu že musia zdolať veľké dopravné fažky, riadne prichádzajú na svoje pracoviská. Obyvatelia Krempeč na druhý deň po povodni prišli vozmi cez Tribš až do Nového Targu pre tovary na zásobovanie občanov a letných táborov. Občania Novej Belej, Fridmana, Veľkej a Malej Lipnice sa zavádzajú svojpomocne pracovať na odstraňovaní škôd a čiastočne dávajú aj drevo na výstavbu mostov.

Pre fažkú situáciu v doprave v tejto oblasti okresné a vojvodské orgány zavolali na pomoc vojenské jednotky, ktoré o.i. vybudujú mosty na Bialke vo Fridmane a Novej Belej. Mosty vo Veľkej Lipnici vybudujeme vlastnými silami.

Okresný národný výbor počíta s tým, že za veľkej pomoci vojska a miestnych obyvateľov do konca októbra sa podarí prinávrať dopravu, to znamená normálny život na území okresu. Iba v Ochotnici prinávraťenie riadnej dopravy potrvá dlhšie, lebo rozsah strát je tam obrovský.

Ked' odovzdávam tieto svoje poznamky Vašej redakcii, uvedomujem si, že som neuviedol všetky straty, ani obrovské úsilie obyvateľov okresu počas povodne a teraz pri odstraňovaní

jej následkov. Nemenoval som tiež všetky osoby, ktoré si zaslúžia toto vyznamenanie preto, lebo je to z technických dôvodov (jednoducho nedostatok miesta) nemožné. Takých ľudí bolo na tisice...

REDAKCIJA: Čo by ste chceli, súdruh predsedo, povedať občanom týchto území prostredníctvom našho časopisu Život?

W. GAWLAS: Chcel by som sa prostredníctvom Vášho časopisu obrátiť s výzvou na obyvateľov Spiša a Oravy, aby tak ako počas povodne aj po nej prejavovali veľkú obetavosť a angažovanosť pri odstraňovaní jej následkov.

Následky povodne by sme chceli likvidovať v dvoch etapách. V prvej etape chceme odstrániť prekážky (provizórne), ktoré brzdia normálny tok hos-

podárskeho a spoločenského života v okrese.

V druhej etape budeme budovať pevné objekty. Pre mnohé máme už hotovú technickú dokumentáciu a onedlho sa začne s výstavbou. Tak je to v prípade mostov v Novej Belej, Veľkej Lipnici a mnohých iných obciach.

Národné výbory zaistia finančnú a čiastočne materialnu pomoc. Od miestnych aktivistov a obyvateľov bude závisieť, v akej miere tieto pomoc bude môcť byť využitá, čo súčasne vymedzí obdobie rekonštrukcie zničenia.

Predpokladáme, že všetky škody na cestách a mostoch, ako aj stavbách by mali byť rozhodne odstránené do konca roku 1972, lebo po tomto termíne rekonštrukciu týchto škôd by museli finančovať okresy a obce z vlastných prostriedkov.

ZPRAVY Z POSTIHNUTÝCH OBLASTI

SVOJPOMOCNE PRÁCE

Občania Veľkej Lipnice v rámci svojpomocných práce dovezli po 5 m³ kameňa na opravu cesty. Tento rok nám okres do polovice obce urobil asfaltovú cestu, ktorou sa veru môžeme pochváliť. Dúfame, že budúci rok túto cestu urobia až do Privarovky. Občania pomáhajú, ako len môžu, aby mali cez dedinku skutočne peknú cestu. Na tomto mieste sa môžem zmieniť o niekoľkých krajanoch, ktorí sa vyznamenali počas povodne. Vendelin Stercula ked' videl, že pred jeho domom most je celkom poškodený, že ľudia ani len peši nebudú môcť prejsť, dal svoje drevo a urobil kladku. Podnes po tej kladke ľudia prechádzajú. S nasadením života pracoval spolu

s ním a pomáhal mu Pniacek Karol, Albin Bialon z Kičor vozil koňmi veľké smreky na ohradu, aby susedom voda nezobrala pôdu, na ktorej bola zelenina. Mnohí iní krajania a občania pracovali s nasadením života, aby zmiernili následky povodne. Ľudia si pomáhali, ako len mohli.

V rámci svojpomocných práce ľudia pracujú na oprave cest. Celkové škody v našej obci sú mimoriadne veľké. A preto likvidácia následkov povodne potrvá zo dva roky, lebo naraz všetko neurobíme. Ale tu ide o to, aby sa plány likvidácie solidne a čo najskôr realizovali. Náš MNV a ľudia budú sa o to usilovať a urobia všetko, čo je v ich moci.

S. V.

ODPOVEDAJÚC NA VÝZVU ÚV KSČaS

VŠETCI POMÁHAME POSTIHNUTÝM POVODŇOU!

Finančné dary zasielajte na konto Polskiego Komitetu Pomocy Společnej v Nowom Targu, PKO Nowy Targ 67-9-144.

Ale tú nedeľu bolo krásne slniečko.

Slávnosť sa konala z dvoch príčin. Prvou bolo odovzdanie nových chodníkov a asfaltovej cesty, druhou odovzdanie do prevádzky nového hasičského auta a motopumpy.

Popoludní sa začali schádzať na vopred určené miesta občania a požiarinci z Krempeč a susedných obci. Ulice boli pekne vyzdobené a čisté, dvadsaťlenná miestna dychovka pod vedením člena KSČaS Valenta Žigmunda vystupovala.

Predsedu MNV v Novej Belej Silvester Moš privítal všetkých zhromaždených a po odohraní štátnej hymny mal krátky prejav, v ktorom zdôraznil veľkú obetavosť miestnych občanov pod vedením ríchára obce Jakuba Palucha pri budovaní ulíc, chodníkov, ako aj v iných svojpomocných práceach. Veľkú zásluhu o výstavbu ulíc a chodníkov má Výbor pre výstavbu ulíc a chodníkov v zložení: Silvester Moš, Jakub Paluch, Ján Šproch, Jakub Kačmarčík, Jozef Kapolka a Valent Šproch. Stavbu viedol inž. Franciszek Poznański z Okresného výboru pre výstavbu lokálnych ciest v Nowom Targu.

Občania vynaložili veľa práce, aby prispeli k dosiahnutiu cieľa; výstavba stála 2 100 000 zl, štátne dotácia vyniesla 450 000 zl, ostatné

dali miestní občania. Od roku 1945 sa v Krempečoch výstavba za 11 500 000 zl, z čoho na štátne dotácie pripadá 5 000 000 zl.

DOLNA ZUBRICA

V Dolnej Zubrici skoro každý ročník mal nejaké škody spôsobené povodňou a dlhotravajúcimi dažďami. Jednemu vieriť pozrážal ovocie v ovocenej záhrade a polámal malé ovocné stromky, iným povalilo obilie, čo zavážilo na kvalite zrna a stažilo roľníkom žatevné práce a oneskorilo žatvu o dva týždne. Mnohým ročníkom voda zobraťa pokosené seno z lúk, ešte nepokosené zamulilo, a to, čo sa sušilo v kopach zhnilo a nedá sa použiť na krmenie, ale iba na stielku.

Naša rieka je už skoro regulovaná a preto nemohla porobiť také škody ako tie ricky, čo ešte nie sú regulované. Ale aj tak škody spôsobila. Predovšetkým poškodila reguláciu, a okrem toho zamulilo rôzne príkopy a násypy. Voda byla zobraťa aj stavebné materiály, ako dosky, žrde, talig a iné mechanické stroje: mišeáky cementu, motory poháňajúce pumpu a iné náradie potrebné pri práciach na regulovaní rieky. Robotníci počas tohto daždivého počasia ani nepracovali, ale keď videli, že sa rieka rozvodňuje, začali si náradie odnášať, aby ho voda nezobraťa. Takto

zachránili stroje, ktoré sú drahé. Bola to chvályhodná iniciatíva, lebo zachránili to všetko bez rozkazu.

Tá istá rieka vásade zobraťa kladky a mostíky, cez ktoré ľudia prechádzali. Sú to veru veľké škody, lebo ani jeden mostik sa nenašiel, všetky azda voda odnesla až do ústia Oravy. Voda zobraťa aj dva mosty, po ktorých ľudia jazdili. Jeden bol nový, práve ho dokončili pred povodňou. Stál veľa poňazí, lebo boli kúpené traverzy, ktoré voda zamulila a povalila, ktorá bola drevnená, odnesla. Tento most v rámci svojpomocných práce vystavali krajania asi z dvadsiatich domov. Teraz neviem, ako sa krajania rozhodli, či budú opäť most budovať, ale je nevyhnutne potrebný. Druhý most zvaný Mašlanich, bol zas na dolnom konci našej obce, voda ho tiež odnesla. Tamojší krajania si už obstarávajú potrebný materiál na stavbu nového mostu, iba prosili MNV v Hornej Zubri, aby im pomohli kúpiť železné traverzy, čo im aj MNV prisľúbil. Ten most budú štyri susedstvá zvané: Mašlany, Lukoši, Honďaši a Bosáci. Možno im nás urbár poskytne trochu dreva. A tak ľudia v rámci svojpomocných práce budú mať škody opravené.

Na dolnom konci stál starší drevený dom, vlastníctvo kr. Vykrynta. V tom dome býval kr. Kašprák. Voda začala na dom útočiť a hrozila, že ho zoberie. Tamojší susedia alarmovali miestny hasičský zbor. Hasiči to poplašnou sirénou oznámili ďalšej obci. Kto len mohol, prišiel na pomoc hasičom, tak, že krajan Kašprák, ktorý v tomto dome býval, neutrpel veľkú škodu, lebo hasiči a ostatní občania mu pomohli povynášať jeho veci a dom, ktorý nechcel nechať vode, rozobrali. Ostalo teda aspoň drevo, ktoré posluží ako kúrivo. Obetavo pracovali v našej obci krajania spolu s hasičmi.

Plánujeme výstavbu nového mostu cez túto regulovanú rieku. Most bude uprostred dediny naproti hasičskému skladu a naproti kultúrnemu domu, ktorého výstavba má začať budúci rok. Na výstavbu tohto mostu už prispeali naši krajania, každý čiastku 200 a poniektorí aj 300 zl. Súbili vykonáť neodborné práce, dodať dosky a drevo. MNV nám slúbil dať alebo kúpiť železné traverzy, podnik, ktorý rieku reguluje má nám dať cement a odbornú prácu. Výstavba mostu sa má začať v septembri a boli by sme veľmi radi, keby sme v zime už mohli cez tento most chodiť.

ZEMRELÍ

Dne 4. srpna 1970 zemrel v Zelově člen našej Spoločnosti FRYDERYK ZYGUSZKA ve veku 76 let. Pohreb zosnulého se konal 7. srpna na Evangelicko-reformovaném hřbitově v Zelově. Pohreb se zúčastnila široká veřejnost města Zelova, známí a přátelé z Lasku a Łodzi, a také ličná rodina a známí z Československa.

Dne 8. srpna 1970 zemrela v chirurgické nemocnici v Łodzi aktivní členka našej Spoločnosti ANNA LAGIEWSKA ve veku 64 let. Pohreb se konal 12. srpna v Zelově na Evangelicko-reformovaném hřbitově. Pohreb se zúčastnil široký okruh členů Společnosti a známých.

CEST JEJICH PAMÁTCE.
OV KSČaS v ZELOVE

Nasledovalo otvorenie cest a tradičné prestrihnutie stuhy, ktoré urobil inž. Franciszek Poznański. Potom zhromaždení v slávnostnom pochode prešli pred budovou hasičského skladu, kde sa odovzdalo do prevádzky nové auto pekne ozdobené kvetmi. Auto dalo Vojvodské veliteľstvo hasičských sborov v Krakove ako dar vzornej hasičskej jednotke, ktorá doposiaľ auto nemala. Slávnosti sa zúčastnili predstavitelia OV požiarníkov z Nowego Targu, ONV v Nowom Targu, MNV v Ostrowsku, Novej Belej a Nedeci. Za KSČaS sa slávnosti zúčastnil predsedu ÚV J. Molitoris, a predsedu OV KSČaS na Spiši V. Krištofek. Prítomní boli aj predstavitelia hasičských sborov z Krempeč, Novej Belej, Durština, Tribša, Fridmana, Dembna, Vyšných Lapšov, Kacvina a Łopuszna.

K zhromaždeným prehovorili: veliteľ OSP v Krempečoch Jakub Paluch a Stanisław Gałek z OVSP v Nowom Targu.

Záverom slávnosti sa významní hostia podpisali v pamätnej knihe. Na túto slávnosť občania dlho nezabudnú.

František Bednarek

OPRAVA

V augustom čísle na poslednej (16) strane, v článku Strečno, v poslednom riadku prvého stĺpca nedopatrením bolo vytlačené chybe posledné slovo. Má byť „královský“ a nie „krakovský“. Prosíme čitateľov, aby nám prepáčili a opravili si chybe vytlačené slovo.

Prosíme, milí čitateľia, aby ste nás omluvili za chybne rozmiestnenie podpisov pod snímakmi na str. 8 — 9 v júlovom čísle Života.

POL'NOHOSPODARSKE OTÁZKY

K základným úloham poľnohospodárstva, konštatoval na júlovej porade predstaviteľov vojvodských orgánov, ktorá sa konala na ministerstve poľnohospodárstva, podpredseda vlády PIER Mieczylaw Jagielski — patrí hospodárenie s minerálnymi hnojivami a ďalší rozvoj chovu.

Realizácia programu hnojenia bude v najbližších rokoch rozhodovať o ďalšom raste poľnohospodárskej výroby. Práve preto pred obecními poľnohospodárskymi službami, roľníckymi krúžkami a družstevníctvom stojí úloha utvoriť takú organizáciu dodávok minerálnych hnojív, aby ich použitie v roku 1970 dosiahlo úroveň 140 kg na každý hektár. Jedná sa teda o to, aby všetci roľníci mohli v patričnom čase a termíne obdržať hnojivá.

Na porade sa konštatovalo, že v celom rade obecných družstiev sa nachádzajú zásoby hnojív a roľníci sa neponáhľajú s ich odberom, čakajú na jesenné siatie obilia. Taký stav zaznamenali v júli. Ale už koncom augusta a v septembri pred skladmi GS stojia rady roľníckych vozov čakačujúcich na odber hnojív. Tu si musíme položiť otázku: nie je to strata času? Musí sa lepšie plánovať čas a usilovať sa o to, aby sme nehromadili prácu sebe a iným.

Poľnohospodárske služby a najmä obecní agronómovia by sa

mali postarať o to, aby lepšie organizovali distribúciu minerálnych hnojív priamo roľníckym krúžkam. Nesmie sa tiež zanedbať poskytovanie rád o dávkovaní hnojív pre jednotlivé rastliny.

Roľníci vedia, že hnojenie je povinné. Práve preto sa vytvorili

stváč. Zaznamenal sa však veľký záujem o nákup prasiat, čo je dôkazom, že tieto straty budú nahradené.

Štát sa usiluje, aby zaistil dodávky patričných krmovinových koncentrátov, ale obecní agronómovia a aktivisti roľníckych krúžkov musia pomôcť roľníkom vo využívaní podmienok, ktoré vytvára vláda. Správnejšie sa musí realizovať program dodávok mladého dobytka a teliat pre ďalší chov. Pozoruje sa totiž, že príliš veľa teliat sa zabija ihneď po vyliahaní. Tohoročné poveternostné podmienky spôsobili, že úroda prvého sena bola výborná a bude teda viac krmív, najmä sena a siláže. Preto je nevyhnutné urobiť všetko, aby vo všetkých obciach a v každom gazdovstve zhromaždili čo najviac krmív pre zimné obdobie.

Podmienky pre výhodný predaj hnojív. Ten roľník, ktorý nemá k dispozícii patričné finančné prostriedky, môže použiť úver na nákup hnojív.

Druhou dôležitou úlohou je rozvoj chovu, najmä dobytka a ošípaných. Ako vieme, minulorocne sucho v mnohých oblastiach krajiny spôsobilo pokles alebo zabrzdiло rast počtu ošípaných.

Poľnohospodársky súpis z júna tohto roka vráví, že tento pokles nastal najmä v malých gazdov-

V októbri a novembri obecne trojky poľnohospodárskych odborníkov opäťovne robia prehliadky, ako jednotliví roľníci využívajú výborné možnosti gazdovstva. Tento rok ani jedno silo nesmie byť prázdné najmä preto, že máme možnosti silážovať.

Zabezpečenie krmív pre dobytok, zvýšenie počtu ošípaných a dobytka je hlavnou úlohou nášho poľnohospodárstva.

D. P.

Ako vieme, chemický priemysel dodáva poľnohospodárstvu stále väčšie množstvá umelých hnojív. Ak koncom roku 1970 sa v Poľsku priemerne vysieje viac ako 140 kg hnojiv na 1 ha v prepočítaní na čisté zloženie, už roku 1975 naše poľnohospodárstvo bude používať skoro 200 kg v prepočítaní na NPK.

Ale používanie veľkého množstva dusíkatých hnojív ľahko rozpustných v pôde často spôsobuje poľahnutie obilia. Aby sa tomu predišlo, chemický priemysel rozširuje výrobu hnojív s postupným predĺžením pôsobením. K umelým hnojivám s takýmto dlhším obdobím reakcie na rastliny patria o.i.: „Ureaform“, „Uramite“, „Formo“. Sú to druhy močoviny zosilenej aldehydmi.

Prednostou týchto hnojív je odolnosť proti vyplaveniu z pôdy a postupný prechod do stavu, v ktorom si ich môžu rastliny odoberať. Jedna dávka zosilenej močoviny pôsobí na rast rastlín po celé vegetačné obdobie.

Veľkou prednosťou týchto hnojív je to, že je potrebné menej práce pri vysievani, ako aj oveľa vyššie efekty v úrode rastlín pestovaných na ľahkých pôdach.

ZELENÉ KRMIVÁ V BRIKETÁCH

Problém krmív, ich zhromažďovanie a uskladňovanie v zimnom období je dôležité najmä preto, že rastú požiadavky na mäso. Práve preto sa stále hľadajú metódy zberu a skladovania zelených krmív. Nedávno boli patentované dva spôsoby konzervovania zelených

NOVINKY

HNOJIVÁ S DLHŠÍM PÔSOBENÍM

krmív: anglický, ktorý spočíva v mrazení čerstvo pokosenej trávy, danieliny, lucerky, kukurice, a holandský, na základe ktorého sa zelené krmivá lisujú ihneď po kosení s pridaním konzervačného prostriedka.

Zvláštny stroj súčasne kosí, seká a krája zelené krmivá a potom ich formuje do briket vytlačajúc z nich zároveň vodu, ktorej v briketách ostáva iba 12%. Takéto brikety sú krmivom bohatým na bielkoviny a vitamíny. Môžu sa bez zvláštnych zariadení uskladňovať celú zimu. Tento spôsob je veľmi dobrý, lebo roľníci nezávisia na počasí, aké je počas zberu zelených krmív, nemusia čakať až bude slnko a seno vyschne, okrem toho v tomto krmive počas spracovania nie sú nijaké straty dôležité pre organizmus zvierat. Konzervačný prostriedok používaný pri výrobe brikiet zo zelených krmív je neškodný a zvieratá ho necítia ani chuťovo ani podľa vône.

CO NÁM NAVRHUJE PRIEMYSEL?

Ako vieme, začiatkom júla sa konal celoštátny zjazd roľníckych krúžkov. Písali sme o tomto zjazde v našom časopise. Na zjazde ministerstvo strojárenskeho priemyslu a ministerstvo poľnohospodárstva predložili spoločný plán zásobovania roľníctva strojmi a poľnohospodárskym náradím.

Výrobcovia navrhujú dodávky moderných, veľmi efektívnych kombajnov a ostatných strojov ako: vieračky na čistenie obilia s kapacitou 10 a 20 ton na hodinu, sušičky zrna s takou istou kapacitou, lisy na slamu a dopravné prostriedky.

Pre zber zelených krmív sa navrhujú kosačky, viazače a vlečky a veľmi moderná poľná sušiareň.

Bude sa rozvíjať a modernizovať výroba strojov na hnojenie a ochranu rastlín, ako aj mechanizmy pre chov.

Je zaujímavé, že výroba sa zoskupí do jednej organizácie, ktorá spojí malé závody výrobajúce náradie pre malé gazdovstvá a sortiment vyrábaných strojov sa rozšíri.

Všetky závody sa budú modernizovať a budú rozvíjať výrobu jednoduchých strojov pre súkromné gazdovstvá, ktoré ešte stále pocitujú nedostatky najmä v mechanizácii namáhavých prác pri chove dobytka.

Zo zelených plantáží Gruzie pochádza 96% aromatického čaju Sovietskeho zväzu. Na snímke: strojový zber čaju v ingiriskom sovchoze

LEPŠIE CENY ZA OVČIE MÄSO

Za účelom povzbudenia chovateľov oviec od 1. júla t.r. sa zavádzajú nové, vyššie výkupné ceny na ovce určené na mäso. Táto zmena cien má za účel zvýšenie produkcie baraniny pre potreby vnútorného trhu a na vývoz. Napr. za ovce a barany vo veku do desiat mesiacov roľník teraz dostane za 1 kg I. triedy 15 — 19,50 zl. Ale najväčší rozdiel je vo výkupných cennach za ovce kontraktované na export: za ovce a barany extra triedy sa platí v januári, marci, auguste, septembri a decemtri po 22.— zl za 1 kg živej výhy a v apríli, júli, októbri a novembri po 20.— zl za 1 kg.

Cena za ovce staršie, vo veku do 18 mesiacov, kontraktované na export sú o 2.— zl nižšie na 1 kg tak v prvom, ako aj v druhom období dodávok.

Dodatočne oznamujeme, že boli zvýšené aj ceny oviec na povinné dodávky. Túto príležitosť by mali využiť chovatelia oviec na Spiši a Orave, kde sa pestuje veľa oviec.

V októbri vykopávame zemiaky. Polia, na ktorých sme nič nesiali, prepravame a nechávame na zimu v „ostrých riadkoch“. Priorávame maštaľný hnoj a rozhodzujeme výšku. Na tažkých pôdach priorávame aj zelené krmivá. Do polovice októbra párim ovce. Ovce pasieme na poliach po zemiakoch a cukrovej repe. Kravy by sme mali postupne zvykniť na zimné kŕmenie — dávať im suché krmivá a okopaniny. Maštaľe pripravujeme na zimu. Musíme si urobiť rozpočet krmív tak, aby nám stačili rovnomerne na celú zimu.

Roľníci nesmú zabúdať ani na výkup umelých hnojív pre jarné obdobie.

Dalej pripravujeme siláz. Dnes chcem povedať niečo o uskladňovaní zemiakov.

Zemiaky určené na krmivo by sa nemali uskladňovať v kopcoch ani v pivnicach, ale mali by sme ich silážovať, lebo vtedy budeme mať menšie straty. Silážovaním zemiakov nielenže sa vyhneme značným stratám, ktoré vznikajú počas skladovania tradičným spôsobom (priemerne 30% krmovinovej hodnoty), ale ušetríme aj veľa paliva,

ROL'NÍCKY KALENDÁR

OKTÓBER — RÍJEN

které inak používame počas každodennejho naparovania. Ušetríme si aj veľa práce: kopcovanie, každodenne umývanie a naparovanie zemiakov, na jar Oberanie z kličkov atď. Samozrejme je najlepšie, ak sa v gazdovstve silážujú všetky zemiaky určené na krmivo. Ale keď nám to veľkosť silážnej jamy alebo iné príčiny nedovolia, mali by sme silážovať tú časť zemiakov, ktorou krmíme v období od apríla do augusta, alebo v tom zemiaky najviac hnijú v kopcoch a pivnicach. V prvom rade silážujeme premrznuté zemiaky a nakazené chorobou.

Najlepším miestom pre silážovanie zemiakov je betónová silážna jama. Ak ju nemáme, môžeme zemiaky silážovať v obyčajnej jame vyloženej hlinou a neprepúšťajúcej vodu. V 1 m³ jamy sa zmestí 700 až 800 kg parených zemiakov. Najpraktickejšie sú úzke a dlhé jamy, a nie hlbšie ako 70 cm.

Zemiaky určené na silážovanie najskôr naparime. Ale skôr, ako to urobíme, musíme ich zbaviť piesku a výpláchnuť vo vode. Paríme ich v paránoch alebo v osobitných kotloch. Praktickejšie je parenie v osobitných kotloch, lebo šetríme palivo a prácu. V mnohých oblastiach krajiny túto prácu vykonávajú roľnícke krúžky alebo obecné družstva v rámci služieb roľníkov.

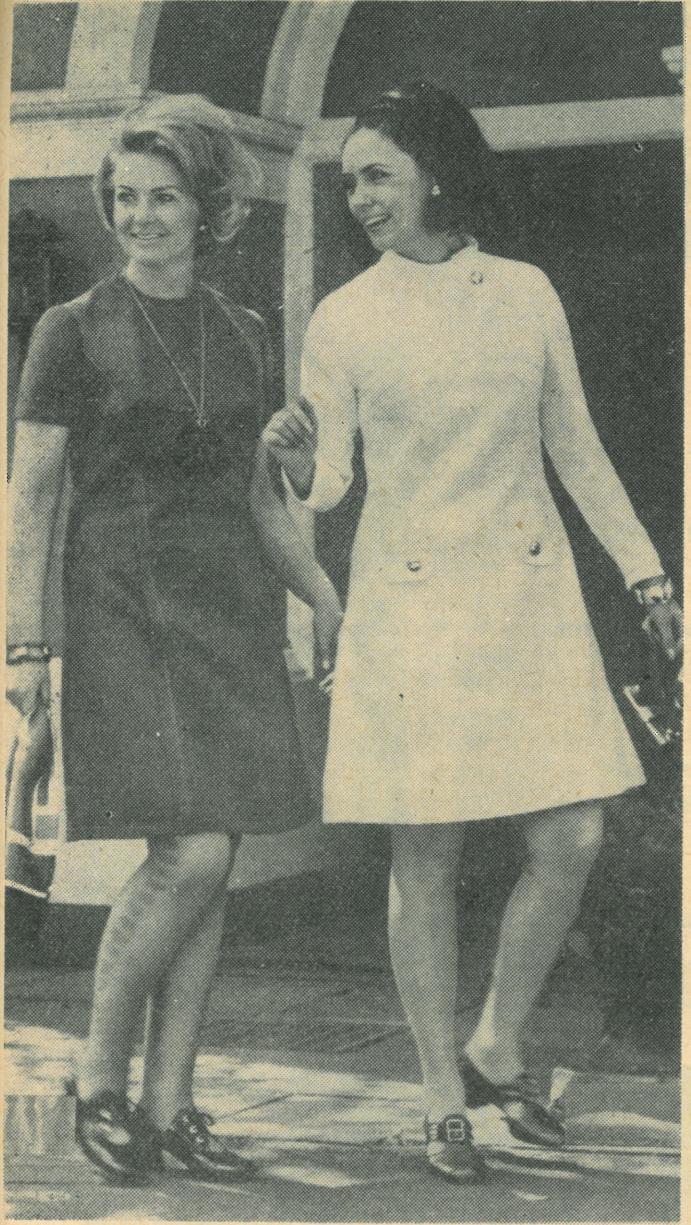
Skôr ako zemiaky dáme do jamy, mali by sme ju vysítať 10 až 20 centimetrov vrstvu sečky alebo pliev. Robíme to preto, aby sme zadržali vodu a šfavy, ktoré sa zhromažďujú počas silážovania zemiakovej masy. Po vyparení zemiaky rozkladáme na voľné priestranstvo a potom keď sú horúce nie viac ako 40° (po niekoľkých minútach), ukladáme ich do jamy, kde každú vrstvu dôkladne stláčame. Podobne je priepniť na obuv doštičky

ktorými mliaždimie zemiaky. Odporúča sa pridať k zemiakom zelené krmivá napr. motýlkovité rastliny alebo trávu. Zelené krmivá musíme skôr posekať, čo nám umožní rovnomerne ich rozložiť a dôkladne vymiešať so zemiakovou masou. Siláz môže byť spolovice zo zemiakov a spolovice zo zelených krmív. Odporúča sa tiež pridať 5 až 10% posekanej mrkvky, ktorá zaistí nevyhnutné množstvo karoténu, z ktorého sa vytvára vitamín A.

Po naplnení jamy hornú vrstvu zemiakov vyrovňávame, zakryjeme silážnym papierom alebo impregnovanými vrecami po plnohodnotných krmivách, potom slamou alebo plevami a konečne vrstvou pôdy. Silážovanie zemiakov trvá priemerne asi 8 týždňov. Potom už môžeme krmíť ošípané. Skôr než zemiakovú siláz podáme ošípaným, mali by sme ju poliať vriacou vodou; dobytku ju podávame v takom stave, v akom ju vyberáme z jamy.

Nezávislé od toho, že zemiaky môžeme silážovať samotné, slúžia nám ako cenná zložka iných krmív, najmä tých, ktoré sa iba fažko silážujú.

S. D.

TAK, AKO SME TO
SLÚBILI, DNES:

MÓDA PRE SILNEJŠIE ŽENY

Ani veľmi štíhla žena si nemôže dovoliť otročky sa pridržiavať módnosti. Lebo ak má podčiarknuť svoju osobnosť, musí si oblečenie voliť v súlade so svojou letorou. Ženy plných postáv preto vôbec nemusia závidieť štíhlym, že si môžu dovoliť všetko. Je pravda, že móda odjakživa prináša novinky, určené zväčša pre štíhle ženy. To však neznamená, že silnejšie ženy sa musia obliekať nemoderne. Dôkazom toho sú aj naše modely.

O tom, čo je pre oblečenie silnejšej ženy zakázané, sme už často písali. Dnes spomienieme aspoň heslovite niekoľko zásad, aby nás pekná látka „nezviedla“ k neuváženej kúpe: žiadne splývavé materiály, veľké vzorky, kričkavé farby.

Šaty z hodvábu s nekrčivou úpravou, formované prsnými záševkami. Skrátený opasok je dostatočne voľný a postavu nedeformuje.

Vlnený žoržet alebo tažší krep je materiálom pre spoločenské šaty. Majú princesový strih, sú smerom nadol mierne rozšírené. Výstrik lemujeme léga, ozdobená bižutériou. Aby plnšia žena v tomto oblečení pôsobila esteticky, musí dbať na dostatočnú volnosť — šaty iba sledujú obrys tela, ale ho neobopínajú.

Farby sú moderné tie isté, o ktorých sme už písali a najmä: žltá a slnečná farba vo všetkých odtieňoch až po hrdzavú a tiež ružová, fialová, biela, tmavomodrá a čierna. Moderné je aj spojenie posledných dvoch farieb s bielehou.

AK MÁŠ DLHÉ VLASY – NEZABÚDAJ:

Elegantnú ženu si vždy obzeráme „od hlavy po päty“. Pekný a moderný účes je tým najdôležitejším akcentom sily. Tento rok móda je priaznivá tak isto pre dlhé, ako aj pre krátke vlasy. Ale jedny i druhé sú vyžadujú každodenné, trpeziavé pestovanie. Bez ohľadu na dĺžku, vlasy by mali byť vždy čisté, lesklé a mäkké. Ako to dosiahneme? Predovšetkým musíme vlasy pravidelne umývať vhodným šampónom a kefom.

Tvoj účes by mal zdôrazňovať ženskost tváre. Dosiahneš to, ak vlasy súčesť z čela. K dlhým vlasom nepatri ofinu! Ak nutne chceš mať ofinu, vlasy musíš začesať na jednu stranu a ofinka by mala byť iba miernym záhybom na vlasoch. Domnievame sa, že medzi účesmi, ktoré navrhujeme, si nájdete vhodný pre seba.

nepríjemné, ale nedá sa nič robiť. Takýto klebetný a chvastavý typ mužov a žien nájdeš vo všetkých vekových kategóriach a dokonca v takých kruhoch, kde by sa predpokladal vysoko rozvinutý intelekt.

Dobre si teda urobila, že si sa s tým svojím chlapcom rozišla. Že ti ani po roku nedá pokoj a rozpráva to, čo by nemal rozprávať, z toho si nič nerob. Vedľ medzi takými typmi môže sa stať aj to, že budú trúsiť reči aj o žene, ktorú nikdy bližšie nepoznali.

Neboj sa ani o to, že sa už nikdy nevydáš. Rozumný muž a rozumná žena si nevyberajú partnerov podľa neopodstatnených rečí, ktoré o nich kolujú, ale podľa toho, ako ich sami poznajú, či si spolu rozumejú a majú sa radi. Ak by sa tvoj budúci partner nechal ovplyvniť tým, čo o tebe rozpráva predošlý, nestoji to za to, aby si s ním vážne rátala. Pretože by potom celý tvoj budúci život visel na neistej nitke nejakej náhodilej klebety. Ten, ktorému bude na tebe skutočne záležať, nedá nič na ľudské reči a klebety.

RIADKY DREVÉRY

Štefka K. nám piše: Už pred rokom som sa rozišla s chlapcom, pretože všetko, čo bol medzi nami, rozprával svojim kamarátom. Dospiať s tým neprestal. Čo mám robiť?

Milá Štefka! Podľa mňa klebetnosť patrí medzi tie najhnujsnejšie ľudské vlastnosti. K tvojmu prípadu pár slov. Chlapci, ktorí sa „pýšia“ svojimi ľubochnými zážitkami najčastejšie majú pocit menej cennosti, ktorý sa snažia týmto spôsobom odstrániť. Je to vskutku

KÝM MLÁĎA DOSPEJE...

Novonarodeniatka plačú bez sľz, lebo nervy slzových žliaz ešte nie sú činné. Dieťa začína slziť, keď je dvoj- až trojmesačné.

Nemluvňatá často onemocenú na zápal plúc počas ostrých infekčných nemoci ako napr. chrípka, záškrta alebo osýpky; zápal môže byť spojený aj s hnačkou alebo inými chorobami. Preto nemluvňa, ktoré je postihnuté najmä krvicou podvýživy, nemocné na chrípku, osýpky alebo záškrtu, mala by sa venovať mimoriadna pozornosť, lebo ľahko môže dostať zápal plúc.

Na bouli na čele nutno rychle pripojiť kousky ledu zabalene do gázy alebo ubrousku. Pôsobením chladu boule rýchle a beze stopy zmizí. Jestliže není pri ruce led, približáme studené obklady.

Z DOMÁCÍHO HRNCE

Jedna stena našeho pokoje je obrázena na sever. Je neustále vlnká. Protože je bez okien, poveli sme na ni niekoľko zarámovaných reprodukcii obrazu. Bohužel, obrazy se od vlnka kroutí. Lze tomu nějakým způsobem předejet?

Radíme Vám, aby ste pred povolením obrazu nalepili (z vnútnej strany) v rozích malé kousky korku (z lahvových zátek) lepidlem „super-cement“. Mezi obrazem a stěnu bude trochu místa a bude tam vnikat vzduch.

Vyhýbajte sa národnému strihovému riešeniu. Malým postavám nepristanú najmä široké rukávy a bohatu rozšírenú sukňu v dolnej tretine postavy.

Módne kompletu šiat s dlhou vestou malé ženy skracujú. Odporúčame vestu predĺženú po okraj šiat.

Módne nohavice kompletu môžu nosiť len tie malé ženy, ktoré majú postavu proporne vyváženú, teda dostatočne dlhé nohy k svojej výške. Aj tu však treba vylúčiť príliš široké nohavice. Lepšie im pristanú užšie, prípadne ozdobené zvislým lemovaním.

Vyvarujte sa veľkých ozdobných detailov.

Jedným z najobľúbenejších všedných oblečení je sukňa a blúzka. Malé ženy nech nenesia k tomuto oblečeniu široké opasky.

Štíhlym pristanú aj záhyby, silnejším odporúčame sukňu mierne rozšírenú a blúzku na sukňu.

Vyberajte si klasické, nevtieravé farby a ich lomené odťiene.

Kombinácia ostrých farieb a veľké ozdobné detaily — príklad nevhodného obliečenia pre malé ženy. Oveľa lepšie budú vyzerať v mierne tvarovanom kabáte jemnejšej farby a malou fazónkou a vreckami.

Veľké, nápadné vzorky pokladajte za „tabu“. Pristanú vám len drobné vzorky.

Rozhodnite sa vždy pre vertikálne (zvislé) strihové riešenie. Horizontálne (vodorovné) vašu postavu ešte skracuje.

Mimoriadnu pozornosť venujte úprave tváre, účesu, ozdobnému detailu pri výstrihu. Odpútate pozornosť od prípadných disproporcí postavy.

Noste vždy ten doplnky malého formátu.

Ozdobné prvky sústreďte do hornej tretiny postavy. Predlžite tak optický výšku postavy a nôh.

Noste príliš nápadnú bižutériu alebo šperky.

Noste nenápadné účesy. Bohato vyčesané vlasy zväčšujú vašu hlavu a deformujú optické proporce malej postavy. Odporúčame hladké vlasy, dlhé alebo polohľdé, ďalej účes z krátkych vlasov alebo drobných kučier.

MICHEL MORGANOVÁ

Prvá dáma francúzskeho filmu oslávi tento rok 35. výročie svojej hereckej práce. Ako vidíte je ešte stále krásna a mladá.

Ahoj, krieda!

JIŘÍ HAVEL

Bola jedna trieda,
v triede spala krieda.
Vlastne ani nespala,
dva mesiace driemala.

Netušila, jak čas letí.
Po prázdninách prišli deti:
„Ahoj, krieda! Smutno je ti?
Tak sme tu a miesto spania
dáš sa zajtra do písania!“

Preložil Ctibor Štítnický

Školník

GIANNI RODARI

Snujme slohu septembrovú,
už prichádza jeseň k slovu:
letí jeseň s pavúčikom,
dovráva sa so školníkom.
Kynie jeho sivá hlava,
pesničku si popískava,
pozrie v jednu, v druhú stranu.
odomyká školskú bránu.
Potom skúša starý zvonec:

Deti, prázdninám je koniec.

Preložil Štefan Žáry

Ked' napísal som čiarky samé, spravil som radosť mojej mame.
Ked' napísal som kolieska, vždy som potešíl otecka.
Ked' napísal som vlny veľké, spravil som radosť učiteľke.
A dnes už každý v prvej triede, hrdo sa hlási k abecede.

MILÉ DETI!

AJ MY, NA NÁSEJ STRÁNKE URČENEJ PRE VÁS, CENGA-
ME 1. SEPTEMBRA, ZAČÍNA NOVÝ ŠKOLSKÝ ROK! CAKA
VÁS USILOVNA PRÁCA, DO KTOREJ VÁM ZELÁME VELA
ÚSPЕCHOV. BOLI BY SME RADÍ, KEBY STE MALI NIELEN
DOBRÉ ZNAMKY, ALE AJ V TOMTO ŠKOLSKOM ROKU
ESTE LEPSÚ SPOLUPRÁCU S NÁSOU REDAKCIOU. NAPÍSTE
NÁM, AKÝMI PRÍSPĚVKAMI BY SME VÁM MOHLI POMOĆI.
PÍSTE NÁM AJ O ŽIVOTE VÁSEJ ŠKOLY A SAMOZREJMÉ
PREDOVŠETKÝM VAŠEJ TRIEDY, O VAŠICH VSEOBECNÝCH
PROBLÉMOCH.

NAŠA STRÁNKA JE K DISPOZICIÍ VÁM, NAŠI MILÍ, MLA-
DI DOPISOVATELIA!!!

A be ce de

FRANTIŠEK HRUBÍN

Pekne doma, pekne vonku,
ale škola na Elenku
zavolá a Elenka
už sa učí písmená:
a be ce de, a be ce de
V škole sa jej dobre vedie.

A a B b C c D d E e 1 2 3 4

UČME SA

TEXTY SLOVENSKÝCH ĽUDOVÝCH PIESNÍ

ŽALO DIEVČA, ŽALO TRÁVU

ŽALO DIEVČA, ŽALO TRÁVU
NEĎALEKO TEMEŠVÁRU.
KEĎ NAŽALO, POVIAZALO,
NA ŠUHAJKA ZAVOLALO.

ŠUHAJ, ŠUHAJ Z DRUHEJ STRANY,
POĎ MI DVÍHAŤ BATOH TRÁVY.
NECH TI DVÍHA OTEC, MATI,
NECHCELI ČA ZA MŇA DATI.

EŠTE ČA LEN KOLÍMBALI,
UŽ ČA ZA MŇA SLUBOVALI;
EŠTE SI LEN HÚSKY PÁSLA,
UŽ SI V MOJOM SRDCI RÁSTLA.

SLOVENSKI SPISOVATELIA

LUDMILA PODJAVORINSKÁ

(vlastným menom Ljudmila Riznerová,
nar. 24. apríla 1872 v Horných Bzincach).

Vyrástla v rodine učiteľa-národnovca.
Skončila iba národnú školu, sama sa však
usilovne vzdelávala. Túžba po literatúre
podnietila ju k vlastnej tvorbe. Roku 1910
sa prestahovala do Nového Mesta nad
Váhom, kde žila osamele a venovala sa li-

terárnej práci. Po prvej svetovej vojne
pracovala v Červenom kríži a v ženskom
hnutí. Po oslobodení 1948 dostala titul
slovenskej národnej umelkyne.

Ktož by nepoznal veršíky o nezbednom
vrabčiaku Čimovi! Odvtedy, ako vyšli
prvý raz — pred vyše dvadsiatimi rokmi
— neprestávajú obveselovať malých čita-
telov. A nie len rozprávka Čin-čin, aj roz-
právka Zajko-Bojko a veľa iných veselých
veršíkov, ktoré „teta Eudmila“ navymý-
šala o zvieratkach a ich figiarstvach. Ke-
dysi vyšli v knižkách: Veršíky pre malič-
kých, Medový hrniec, Škvoránok, Zvonky,
Klásky... Po rokoch, keď už spisovateľka
nežila, vyšli z nich nové výbery pod náz-
vami: Verše, Išla sova na tanec, Už ho
vezú a v leporelach Žabiatko a Do školy.

Ljudmila Podjavorinská bola prvou spi-
sovateľkou, ktorá otvorila cestu radostnej,
optimistickej poézii pre deti. Jej dieľo je
roziahle. No hoci sa pokúsila aj o prózu
(v knižkách Čarovné skielka a Baránok
boží), jej umelecké majstrovstvo je vo
veršovanéj tvorbe. Okrem detských ver-
šíkov ostali večne živé aj jej Balady a po-
vesti, ktoré, ako sa sama bola príznala, sú
„zrkadlom jej vlastnej duše“. Patria ku
klenotom slovenskej poézie; v Mladých le-
tach vyšli dosiaľ v dvoch vydaniach pre
dospejajúcu mládež.

Ľudová rozprávka o Dvanásťich mesiacikoch

Žila raz pod horou žena s dvoma dećerami. Katra
bola jej vlastná, Maruška sirotka-pastorkyňa. Ma-
cocha ju nemala rada. Aby sa jej zbabila, vyhnala
ju v zime do hory.

— Nebudem ťa zadarmo žiť. Chod' a nazbieraj
plný krčah jahôd. Bez nich sa mi neukáž na oči!

— Kamže pôjdeme, keď je všade sneh a mráz?
— zaplakala Maruška, ale macocha nič nedbala.
A tak Maruška blúdila po lese, až príšla na polian-
ku, na ktorej horčí ohník, a okolo sedelo dvanásť
mesiacikov.

Maurška sa mesiacikom pekne poklonila a popro-
sila ich, či by sa mohla zohriať pri ohníku. Naj-
starší starček, December, povedal Maruške: — Zo-
hrej sa a povedz nám, prečo si príšla do hory, keď
padá sneh a štipe mráz?

Maruška sa mesiacikom pekne poklonila a popro-
sila ich, či by sa mohla zohriať pri ohníku. Naj-
starší starček, December, povedal Maruške: — Zo-
hrej sa a povedz nám, prečo si príšla do hory, keď
padá sneh a štipe mráz?

Starček December pokýval hlavou a povedal:
— Vyčkaj, spýtame sa Kráľa Času.

Len čo to December povedal, z ohňa vystúpil
Kráľ Času, so zlostnou palicou: — Dobrému člo-
veku treba pomôcť. Vymeň si, brat December, mie-
sto s bratom Júnom, aby si Maruška mohla nazbie-
rať jahôd.

Mesiacikovia si vymenili miesta a v tej chvíli z
polianky zmizol sneh, všetko sa zazelenalo, roz-
kvítlo a kam len oko dohliadlo, všade dozrievali
jahody.

— Zbieraj jahody, Maruška a nech sú ti na osoh,
— povedal krásny letný mesiac Jún a Maruška ich
zbierala, zbierala, až naplnila krčah po samý okraj.

V tej chvíli sa Kráľ Času zasa dotkol palicou
zeme a každý z mesiacikov sa vrátil na svoje
miesto. Jahody prikryli sneh a letné slnko vystrie-
dal mráz a severák. Potom Kráľ Času povedal:
— Naber si Maruška, do zásterky toľko žeravých
uhlíkov, koľko unesieš.

Maruška sa Kráľovi Času a dvanásťim mesiacič-
kom za dar a pomoc podčakovala a pobrala sa do-
mov. Doma vysypala uhlíky do košíka, ale čo sa
stalo! Každý uhlík sa v zásterke premenil na čisté
zlatoto.

Ked' to macocha videla, rozhodla, že pôjde na-
vštiviť dvanásťich mesiacikov aj ona! Maruška jej
musela ukazovať cestu, ale keď uvidela na polianke
horčí ohník, poslala Marušku domov.

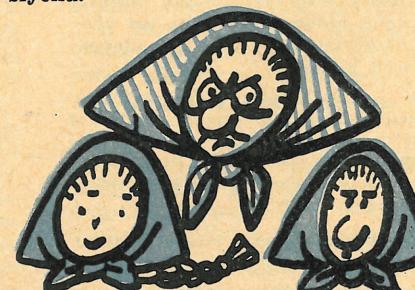
Macocha sa mesiacikom nepoklonila, ba ani sa
im len milo neprihovorila. Ukázala prstom na naj-
staršieho starčeka a skrikla: — Čože tu tak poda-
romnici čas márnite? Zavolajte Kráľa Času, nech
mi naplní kôš čistým zlatom! A nech sa ponáhla,
nemám čas!

Starček December pokýval hlavou a povedal: —
Vyčkaj, spýtame sa Kráľa Času.

Len čo December dohovoril, ohník sa rozhorel
a z ohňa vystúpil Kráľ Času. Na hľave mal železnú
korunu a v ruke železnú palicu. Tou palicou sa
dotkol zeme a povedal: — Zlý človek si nezaslúži
zamilovanie. Potrestajte, bratia, ženu bez srdeč!

Ked' to Kráľ Času povedal, dvanásť mesiacikov
vstalo a zavolalo jedným hlasom: — Potrestáme!

V tej chvíli zahrmelo, blyslo sa a zavial severák.
A keď všetko utíchlo — na polianke pri ohníku
sedelo dvanásť mesiacikov, ale po macoche nebolo
chýru-slychu.

Maruška pod horou žila potom pokojne a ľudia
ju mali radi. A keď vyrástla, vydala sa za milého
a pracovitého mládenca a žije s ním spokojne pod
horou dodnes.

KALENDÁR

SEPTEMBER - ZÁŘÍ

1	UTOROK Bronislav	16	STREDA Edita
	vých. sl. 4.46 záp. sl. 18.25		vých. sl. 5.09 záp. sl. 17.52
	vých. m. 5.11 záp. m. 18.25		vých. m. 17.40 záp. m. 4.54
2	STREDA Stefan	17	STVRTOK Frantisek
3	STVRTOK Izabela	18	PIATOK Irena
4	PIATOK Róza	19	SOBOTA Konštancie
5	SOBOTA Dorota	20	NEDEĽA Filipína
6	NEDEĽA Beata	21	PONDELOK Matúš
7	PONDELOK Regina	22	UTOROK Tomáš
8	UTOROK Mária	23	STREDA Tekla
9	STREDA Peter	24	STVRTOK Teodor
10	STVRTOK Lukáč	25	PIATOK Ladislav
11	PIATOK Jacek	26	SOBOTA Justína
12	SOBOTA Mária	27	NEDEĽA Damián
13	NEDEĽA Filip	28	PONDELOK Marek
14	PONDELOK Bernard	29	UTOROK Michal
15	UTOROK Albin	30	STREDA Zofia

OKTÓBER - RÍJEN

1. STVRTOK Danuta	9. PIATOK Ludvík
2. PIATOK Teofil	10. SOBOTA Paulina
3. SOBOTA Tereza	11. NEDEĽA Emil
4. NEDEĽA František	12. PONDELOK Maximilián
5. PONDELOK Apolinár	13. UTOROK Eduard
6. UTOROK Artur	14. STREDA Bernard
7. STREDA Mária	15. STVRTOK Hedviga

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME.
ALE PREDSA KAZDY Z NÁS SA NIEKEDY
POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA
ZA PREDSDUDOK NAŠICH BABIČIEK, KONEC-
NE VED JE TO JIBA ZÁBAVA.

Hodiny bít počut — čas sú pre teba peniaze
— zlaté — budeš okradnutý
— natahoval — rande
— rozbit — pohľdanie
— zastavené — smrt
Jest dobré jedlá — nebudeš v nádži
— zlé jedlá — nespokojnosť, nemoc
— vidieť — pozvanie
— v prírode — budeš sa zle cítiť
— spálené — neprijemná správa
Klobúk pekný nový — čest a uznanie
— starý — nedostatok
— unášaný vetrom — ujde ti zisk
— vyčistiť — vinou iných utripiš škodu
— nasadzovať si — máš pred sebou cestu
— stratís — neprijemnosti mimo rodinu
— zobrať zo zeme — radost, slast
— svoj na cudzej osobe vidieť — si ovládaný
Mačka — budeš sklamany
— byt ťou pohrýzený, poškrabany — neprijem-
nosti
— čierne — neštastie
— kŕmit ju — budeš nevďakom odmenený
— hrať sa s ňou — priliš dôveruješ ľuďom
— jest ju — rozvrat v manželstve
— uderi alebo zabíti ju — zločinec bude zne-
skodený
— veľa ich mat okolo seba — si obklopený ne-
vernými ľuďmi
— počut ju vrieskať — neprijemná udalosť
Maľovať niečo biele — utripiš tažkú stranu
— na čierne — stratís priateľa, priateľku
— na zeleno — dobrá nádej
— na červeno — obdržíš pozvánku
— na modro — dobromyseľnosť a veselosť
— na žltu — máš dôvod k žiarlivosti
Očot pit — prežiješ rozčarovanie
— červený — si zlé chápamy, posmech
— rozliat — máš neprajníkov
— s usadeninou — myslíš na zlé.

RADY • PORADŇA • RADY • PORADŇA • RADY

CHOLERA DROBIU

Cholera w odróżnieniu od pomoru, atakuje wszystkie gatunki drobiu. Jest to choroba bardzo wrażliwa, podlegająca obowiązkowi zgłoszenia. Zarazienie następuje przez stykanie się chorego drobiu ze zdrowym, oraz za pośrednictwem zakażonej ściołki, karmy, wody i pomieszczeń. Śmierć może wystąpić nagle, bez uprzednich objawów — bardzo często

rano znajduje się padłe sztuki. Niekiedy chore ptaki mają gorączkę, z dzioba wypływa wydzielnia, pióra są nastroszone. Chorze ptaki chowają głowę pod skrzydło. Padają po paru godzinach od chwili zauważenia pierwszych objawów choroby. Choroba może trwać 2 — 3 dni. Wykonuje wówczas gorączka, pragnienie oraz biegunka. Kal jest cuchnący, najpierw zielony, potem krwiasty. Grzebień i dzwonki są sine, a potem granatowe. Bywa czasem i tak, że choroba trwa tydzień i dłużej. O wystąpieniu choroby należy natychmiast zawiadomić lekarza, a chorzy drób oddzielić od zdrowego i zamknąć. Ciężej chore ptaki najlepiej jest od razu zabić. Padłe ptactwo należy zlać nie roześnieczną krooliną i głęboko zakopać lub spalić. Mięso sztuk dorżniętych można zjeść, lecz tylko po ugotowaniu (nie pieczeniu), a pierze i odpadki spalić. Po wybiciu chorych sztuk należy ściany, podlogi grzedy oczyścić z brudu, następnie wyszorować wodą z dodatkiem proszku do prania. Na końcu całego poszczególnego odzkać mlekiem wapiennym, roztworzyć sody zrącej lub kroolinię czystą (2 szklanki kroolini lub lizolu na 10 l. wody). Nawóz z kurników trzeba usuwać codziennie i palić go albo głęboko za-

kopywać po uprzednim zaniu wapnem. W czasie trwania choroby wodę do picia dla drobiu trzeba oddać tabletami „PANTOCID”, które zapobiegają chorobie. Pantocid jest do nabycia w każdej aptece. Aby zapobiec wybuchowi cholery drobiu, przy kupnie trzeba zorientować się, czy nabywane sztuki nie pochodzą z okolicy, gdzie wystąpiła choroba. Świeże kupiony drób należy przez kilka dni trzymać osobno, aby przekonać się czy jest zdrowy. W tych okolicach, w których istnieje niebezpieczeństwo wybuchu cholery drobiu, można zapobiegać chorobie przez stosowanie szczepień ochronnych. H. MĄCZKA

PRZESTEPSTWA PRZECIWKO MIENIU (II)

Przepisy art. 208 — 216 K.K. są wynikiem połączenia odpowiednich przepisów kodeksu z 1932 r., i po stanowień ustaw dodatkowych o ochronie własności społecznej. Przedmiotem ochrony jest tu zarówno mienie społeczne jak i mienie osobiste lub indywidualne (o ile któryś z tych przepisów nie zawiera odmiennego postanowienia).

Art. 208 K.K. wprowadza jako odrębny typ przestępstwa nie przewidziane w K.K. z 1932 r. kradzież zuchwałą, np. w postaci wysharpnięcia torebki lub z włamaniem. Kradzież zuchwałą została wyłączena obeenie z pojęcia rozboju. Zagrożona jest ona karą pozbawienia wolności od roku do lat 10, tak samo jak kradzież rozbójnicza ujęta w art. 209 K.K. Ta ostatnia kradzież polega na użyciu gwałtu na osobie

lub groźby użycia takiego gwałtu, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży w celu utrzymania się w posiadaniu zabranego mienia. Art. 210 określa zbrodnię rozboju (zabór mienia w celu przywłaszczenia przy użyciu gwałtu na osobie lub groźby użycia natychmiastowego gwałtu albo przy doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności). Zbrodnia ta jest zagrożona karą pozbawienia wolności od lat 3 do 15, a jeżeli sprawca posługuje się bronią palną lub innym niebezpiecznym narzędziem, albo współdziała z osobą, która posługuje się taką bronią lub takim narzędziem, karze pozbawienia wolności od lat 5 do 15, albo karę 25 lat pozbawienia wolności albo karą śmierci.

Art. 211 ma na celu ochronę przed wymuszeniem rozbójniczym (zmuszenie innej osoby do rozporządzenia mieniem w celu osiągnięcia korzyści majątkowej groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, np. przez podpalanie). Przepis ten zagráża karą pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Umyślne niszczenie, uszkodzenie lub uczynienie niezdanym do użytku mienia społecznego albo cudzego mienia, zagrożone jest karą pozbawienia wolności od trzech miesięcy do 5 lat, jeżeli zaś czyn ten został popełniony przez podpalanie — sankcją pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat (art. 212).

Wyrób drzewa w lesie w celu przywłaszczenia podlega takiej samej karze jak kradzież, przy czym w razie skazania za wyrób drzewa albo za kradzież drzewa wyrażanego lub porażanego są orzeka na rzecz po-krzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa (art. 213).

Zabor pojazdu mechanicznego, nie w celu przywłaszczenia w celu krótkotrwałego użycia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 3, jeżeli za sprawcę następuje porzucenie pojazdu w stanie uszkodzonym lub w takich okolicznościach że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub uszkodzenia pojazdu, albo też jego części lub zawartości — karze pozbawienia wolności do lat 5 (art. 214).

Paserstwo umyślne na- bywanie rzeczy uzyskanej za pomocą czynu zakazanego, albo pomaganie do jej zdobycia lub też w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przyjmowanie tej rzeczy lub pomaganie do jej ukrycia) zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 5 lat, jeżeli za sprawcą uczynił sobie z popełnienia tego przestępstwa stałe źródło dochodu, albo dopuścił się tego przestępstwa w stoku do mienia społecznego przekraczającego wartość 100 000 zł. — karą pozbawienia wolności od 3 do 15 lat (art. 215).

W myśl art. 216 K.K. (paserstwo nieumyślne) kto rzecze, o której na podstawie towarzyszacych okoliczności powinien i może przypuszczać, że została uzyskana za pomocą czynu zabronionego nabywa lub pomaga do jej zbycia, albo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej tę rzeczą przyjmuje lub pomaga do jej ukrycia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 2, ograniczenia wolności albo grzywny.

WITOLD FERFET

jané jablká trochu podlejeme vodou, pridáme mast a dusíme. Uvarené rezance vyberieme a premiešame s udusenými jablkami.

Podávame s kompotom.

OVOCNÁ ŽEMĽOVKA

Rozpočet: 400 g žemľí, 20 g cukru, 1/2 kg jabĺk, 30 g práškového cukru, 20 g masla, 20 g práškového cukru na posypanie, 1/2 litr. mlieka, soľ, škorica.

Žemľu pokrajame na plátky, namočíme v osladenom a osolenom mlieku a časť poukládame na hrúbku stebla, pokrajame na rezance a uvaríme. Očistené, pokrá-

škoricou, potom druhú vrstvu žemľí, pokvapkame maslom a zapečieme. Upečenú žemľovku posypeme cukrom.

HRÍBOVÉ OMLETY

Rozpočet: 5 vajec, 30 g masti, 2 lyžice mlieka, soľ.

Plnka: 160 g čerstvých hríbov, 10 g masti, 20 g cibule, čierne korenie, soľ, voda.

Celé vaječia rozšľahame s mliekom a soľou a na vymastenej palacinkovej forme pečieme omlety, ktoré plníme hríbovou plnkou.

Plnka: na masti zapeníme pokrájanú cibulu, pridáme čierne korenie, soľ,

umýté, pokrájané hríby, trochu vody a dusíme.

SEDLACKA POCHÚŤKA

Rozpočet: 40 g masti, 40 g cibule, 40 g slaniny, 40 g zeleného hrášku, 400 g zemiakov, voda, soľ, čierne korenie, 6 vajec.

V kožke uvarené zemiaky olúpeme a pokrájame na kocky. Údenú slaninu pokrájame na kocky, rozškávame, pridáme nadrobno pokrájanú cibulu, ktorú necháme zapeníť, soľ, čierne korenie, zemiaky a udušený zelený hrášok. Všetko premiešame, rozdelíme na diely a naplníme vaječné omlety.

ZIVOT
CZASOPISM SPOŁECZNO KULTURALNE

NEUMÍTE SI PORADIT S RUZNÝMI POTÍŽMI A ROZČILUJÍCÍMI VÁS ZÁLEŽITOSTMI? NAPISTE NAM NA ADRESU: REDAKCE "ZIVOT" WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37, I. D. ODPOVÍME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NÁSEHO CASOPISU A V DOPISECH.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce. Ukaże się około 15 każdego miesiąca. Redaguje Kolegium w składzie: František Bednářík, Cecília Bięgunówá, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelný), Vladimír Hess, Tereza Heteniáková, Marian Kaškiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Ján Krišák, Lídia Mšálková, Ignáč Nižník, Ján Ondica, Waclaw Luščinský.

Tłumaczenia i korekta języka czeskiego — Valerie Wojnarowska, Stanisław Metelski. Tłumaczenia na język polski — Elżbieta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Eudzila Skalická. Korekta języka słowackiego — Jan Szprugno. Red. techniczny — Krystyna Tomczyk. Oprac. graf. — Joanna Dereza.

Nadanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-81.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL. 21-15-41, 28-22-81.

Prenumeratę na kraj, roczną i kwartalną dla czytelników indywidualnych przyjmują urzędy pocztowe oraz listonosze. Czytelnicy indywidualni mogą dokonywać wpłat również na konto PKO nr 1-6-1000-20 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” Warszawa, ul. Towarowa 28. Wszystkie instytucje państwe i społeczne mogą zamawiać prenumeratę wydawnictw „Ruch”. Ceny prenumeraty: kwartalna 3 zł, półroczena 6 zł, roczna 12 zł. Prenumerata za zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40 proc. droższa od krajowej, wynosi: kwartalna 4,20 zł, półroczena 8,40 zł, roczna 16,80 zł, przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23, nr konta PKO 1-6-1000-24, nr tel.: 20-46-88.

Oddano do sklepu 8.VIII.70 r. Numer zamknięto 7.IX.70 r. Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa”, Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1376. K-85.

Lennox sa zvalil na úzke železné lóžko, roztahol štíhle, tenké ruky a z úst, v ktorých držal cigaretu, usúľanú z hniedého papiera, sa vyvalil prúd dymu. Okno malej hotelovej izby bolo otvorené dokorán, ale dnu sa nedostal ani len závan vzdachu, iba zvuky z ulice: klapot konských kopýt, škrípanie a rachotenie vozov, prázdnych i naložených rúdou, a pokrikovanie pohoničov, disharmonický, zvonivý zvuk klavíra, na ktorom hral ktosi v salóne.

Lennox bol vysoký a kostnatý chlap, odetý v špinavej spodnej bielizni, na hlave sa mu červeňala pokrívka hrdzavých kučier. Vo svetle olejovej lampy, čo stála na toaletnom stolíku sa na jeho tvári leskol pot, tvár akoby netvorilo nič iné iba nos, zarastená brada a vysoké, klenuté čelo. Ostré cpty a tieňe na tvári budili dojem, že má oveľa viac ako dvadsať päť rokov.

Na stoličke, na dosah ruky, ležali šaty, pás s nábojmi a štyridsaťtvarca v pudre, s prasknutou, do hladka vyšúchanou kostenou pažbou. Na stole stála spolovice plná fláša mountain echo whisky.

To je psina, pomysiel si Lennox, že necítim alkohol. Obyčajne ho alkohol napímal ako gitarovu strunu. Aj to je psina, že necítim nič, celkom nič. Predtým sa ho vždy zmocňovalo vzrušenie. Tento raz je to horšie, pretože toto je Gold City, štvrt, ktorej hovoria Flats, a nablízku je Rudy Wilkes. A čoskoro sa musí vydaf za ním.

Vybral do polovice vyfajčenú cigaretu z úst, hodil ju na dlážku, kde ďalej dymila, a zapálil si inú. Posadil sa, natiahol ruku za flášu whisky, ale nepriložil ju k ústam. Nalial trochu mierného alkoholu do pootvorenej dlane a natrel si červené pupence, na miestach, kde ho poštípali ploštice. Alkohol štipal, ale pupence prestali svrbiť.

Otvoreným oknom vletel nočný motýl a pridal sa k drobnému hmyzu, ktorý krúžil okolo horúceho cylindra lampy. Nelietal dlho. Dostal sa k horúcemu otvoru a spadol na zem.

„Prekliaty blázón“, povedal Lennox. „Mal by si to poznať lepšie.“ Potom si pomysiel, že nočný motýl priletel ako výstraha, že aj on by si mal vymyslieť čosi mûdréjšie ako postaviť sa bez toho, že by mihol okom, tvárou v tvár Rudymu Wilkesovi. Možno, že tajomná stará Zanda, čo vykladá šťastie, má predsa len pravdu.

Pamäťal sa na to popoludnie spred troch mesiacov, na to popoludnie v malej zatuchnutej miestnosti nad Barberym Coast. Pamäťal sa na Zandu, jej zvráskavenú, orechovo sfarbenú tvár čarodejnice, keď povedala: „Je to osud. Sudba.“ Pokrčila chudé rameňa, zakryté zožmolenným tmavočerveným šálom. „Nemožno proti nemu bojať.“

Neskôr si Lennox želal, aby nikdy nevkročil k Zande. To, čo mu povedala, ho tak rozrušilo, že celú noc nezažmúril oka a od hlavy po päty ho zalieval pot.

K Zandu ho zaviedla Julie, mimoriadne pekné dievča, ktoré stretol u Madame Hatpinovej. Julie sa pozrela na jeho dláň a povedala, že má na muža neobyčajné čiary a že by mal ísť k starenej čo vykladá z ruky a vie čítať v ľudskej duši.

Zasmial sa, ale Julie mu vysvetlila, aká je Zanda báječná. Všetky dievčená, ba aj Madame Hatpinová, ju už navštívili. Veľa jej predpovedi sa splnilo. Predpovedala okrem iného aj smrť mladého dievča, ktoré malo zomrieť v sobotnej nočnej prestreke. A naozaj, stalo sa.

„Povie ti o doborom, aj o zlom,“ povedala Julie. „Ak uvidí v tvojej dlani niečo zlé, môže ťa pred tým varovať.“

Smil sa, ale neskôr, keď odišiel od Madame Hatpinovej, začalo mu to vŕtať v hlave, opil sa a nakoniec sa rozhodol ísť k Zande.

Bola to malá starena, oči ako čierne gombíky, riedke vlasy sa jej hromadili na čele. Pohádzala všetko na stôl. V šerej a špinavej izbe sa šíril tažký západ kadiľa.

Lennox vstúpil neohrabane, cítil sa ako šašo, samá ruka samá noha. Tajomná žena vydala zo seba zvuk, ktorý mu pripomínal krkvanie pergamenevého papiera. „Taj, drahý“, povedala. „Nie si prvý chlap, čo prišiel pozrieť Zandu. Bol by si prekvapený, keby si vedel, akí chlapík tu už boli. Sadni si, drahý a dovoľ, aby ti Zanda rozprávala o tvojom živote a o tvojich láskach a možno, že aj o tvojej smrti, eeh?“

Klesol na rohovanú stoličku, utieral si dlane o puždro pištole, potom ich položil na stôl. Jazyk starej ženy mlasol o d'asno. „Zaplaf najprv. No, daj, daj, drahý.“ Zakrákala. „Aj stará žena musí ísť.“

Vylobil z vrecka striebornú mincu a položil ju na zvráskavenú dlaň. Potom mu vzala dlane do rúk, obrátila ich k žltému svetlu sviečky, jednému svielu, ktoré tu bolo. Držala ich dlhú chvíľu a až potom prehovorila.

„Ani niet o čom — o čom hovoríš.“ Potriašla zlostne hlavou. „Všetko sa už stalo. Nemôžem ti predpovedať nijakú budúcnosť. Nemáš budúcnosť.“

Stiahol jednu ruku späť, akoby ho bol popáli plameň sviečky. „Ako to myslis?“

Pokrčila ramenami a nahla sa nad druhú ruku. „Čiara života je celkom krátká“, povedala. „Zanda nikdy neodvolá, čo už raz povedala. Nie som šarlatán, drahý. Čiara života nesiahala ani k

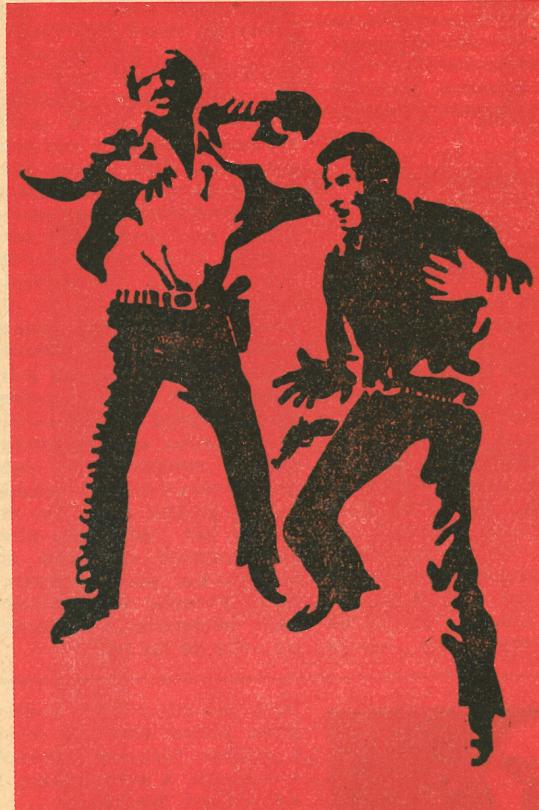
tridsiatke. Zomrieš tak, ako si žil, násilnou smrťou. A čoskoro. Na konci životnej čiary je pís-meno, iniciálka. Vyzerá ako W. Poznáš nieko-ho...“

Odtiahol aj druhú ruku a vstal. Ústa sa mu chveli, akoby ho schvátila náhlá bolesť. „Babiza-ná!“ Soptil. „Bláznivá babizna!“ Dal si ruky za chrabrb, akoby ich chcel skryť. Zachrécalo jej v hrdle. „Narodili sme sa a zomrieme“, povedala. „Všetci to máme napísané na dlaniach. Je to osud. Sudba. Nikto proti tomu nič nezmôže.“

Lennox sa obrátil k dverám. „Myslíš, že si dačo robím z hlúposti, ktoré mi táraš? Odlož si ich pre hlúpe dievčená Madame Hatpinovej“. Otvoril dvere a vyšiel von, dvere sa za ním zaspiesli a prerušili suchý, škrípavý zvuk Zandinho smiechu.

V salóne neskôr pozeral Lennox na svoje dlanie; keď ich obrátil určitým spôsobom, dala sa na konci jednej z čiar vybadať podoba písmeňa W. Hned, ako mu to povedala, pomysiel si na Rudyho Wilkesa, pretože hazardný hráč z New Orleansu bol jediný človek, z ktorého mal strach — jediný človek. Videl Wilkesa zabíjať a inštinktívne tušil, že ak by sa našiel niekto, kto by ho vedel dostať, môže to byť iba Wilkes.

VRAHOVIA UMIERAJÚ MĽADÍ

Lennoxovi sa dosiaľ vždy podarilo vyhnúť sa Rudymu Wilkesovi. Keď prišiel do mesta, kde práve Wilkes pracoval, rýchle odišiel. Nebol to strach, iba rešpekt. Lennox odmietol bohatú ponuku zabíť Rudyho. Pištolník sa len tak ľahko nevzda priali prísť k peniazom, pravda, za predpokladu, že má aké-také šance. Vo väčšine prípadov ich mal. Lennox však vedel, že v prípade Rudyho Wilkesa sú šance prinajmenej rovnaké. Nevyplatilo by sa to.

Keď teda Zanda vyrieckla nemilosrdnú veštbu, bolo celkom prirodzené, že Lennox pomysiel na Rudyho Wilkesa. Znamienko, ktoré pretína jeho životnú čiaru, vyzerá ako W. povedala. A Wilkes je jediný človek, ktorý je schopný zabíť ho.

Lennox sa trápil celú noc, ale ráno pustil Zandinu nezmysel z hlavy. Zhoda okolností a povera. Baba-čarodejnica môže tárať ľahkoverným ženám a bláznom, nie jemu.

Teraz Lennox zložil nohy zo železného lôžka a položil na zem flášu whisky. Trel si dlane, akoby sa pokúšal vymazať z nich i tú najmenšiu stopu po Zandinej veštbe. Povedal si, že všetko to, čo urobil predosúľ noc, bolo bláznovstvo, dokončené bláznovstvo. Čosi, čo nikdy nemal v úmysle. Bol opitý a táral, to je všetko. Chvastal sa tak dlho, až za ním prišiel Little Moke, majiteľ salónu, a vzal ho za slovo.

Ani sa nespýtal na meno chlapa, o ktorého ťlo, neboli schopný rozumievať, zaslepený alkoholom a vysokou sumou, ktorú Little Moke ponúkol ako odmenu za prácu. A Lennox súhlasil. Až potom mu Little Moke povedal, že muž, ktorého treba zabíť, je Rudy Wilkes, hazardný hráč, ktorý noc čo noc rozbija bank Little Mokeho salónu. Bolo prineskoro. Už sa nedalo ustúpiť.

A to bolo všetko: Lennox sa z toho mal dať ako dostať. Rudy Wilkes je takisto iba ľudska bytosť, nie je nepremožiteľný. Možno, že Wilke-

sa preceňoval. Možno, že to bude jeho najťažšia práca. A je celkom možné, že s peniazmi, ktoré dostane od Little Mokea bude sa môcť utiahnuť do ústrania. Možno mala Zanda kus pravdy, aspoň v tom, že zomrie mladý, ak zostane pri tejto práci. Zdalo sa mu, že starne, že je pri starý na túto prácu. Za peniaze, ktoré dostane od Little Mokea, bude môcť kúpiť kúsok zeme a usadiť sa. Musí však byť opatrný a urobiť všetko stopercentne.

Vstal z posteľe, vysoký, zhrbený, sirokopleci, napriek tomu, že bol skoro koš a koža, zdvihol zo stoličky pištoľ, stále ešte vlnkú od potu a malátny. Postavil sa a natiahol si pokrčenú modrú košeľu. Podišiel k prasknutému zrkadlu, zašpinenému mušincami zapínal si košeľu a posera sám na seba.

Nič sa nedá robiť, je čas daf sa do toho, pomysiel si. Ak to nebude Wilkes, bude to niekto iný. Aký je v tom rozdiel? Povedal do zrkadla: „No, len pozri, si dokrvaný, úbohý, skrachovaný vandrák.“ Všetko mu teraz trvalo ešte dlhšie ako obyčajne. Vždy mu trvalo, kým sa vystrojil, to je pravda, ale nikdy to s ním nebolo také zlé.

Stretol sa s upretým pohľadom očí v zrkadle a ich mdly, šedý svit ho opäť upokojoval. Prehral prstami hrdzavé kučery, prikročil k železnej posteľi a posadil sa na okraj. Vtisol nohy do zápršených starých topánok, podupal nimi, po-kojne, chladne, nijaký zhon. Akoby bol pred ním večer bohupustej pijatiky, akoby ani nebol siel pracovať, celkom nič. V kútku duše ho však trápilo, že tentoraz to nebola pravda.

Vonku za oknom na ulici naznelo pľasnutie čestranového revolvera, naznelo ostrejšie ako ostatné zvuky. Lennox sa strhol a takmer spadol na posteľ. Zachytil sa železnej obruby, dlhé prsty sa do nej zadrapili tak pevne, že ich ledva stiahol späť. Hlava sa obrátila prudko k oknu, až ho zabolelo v krku. Srdce sa pokúšalo vyskočiť spod rebier a žalúdok sa začal blázniť.

Potom začul hlasité výkriky a hulákanie a zistil, že nejaký opitý darebák strieľal kamci na Mesiac. Zatajil dych, stiahol prsty z kovových bokov posteľ a vstal. V prvom okamihu sa pod nim len-len, že nepodlomili kolená.

Okrajom košeľe si utrel vlnké dlane a znova pocítil vzrušenie, ktoré sa ho zmocnilo, a celkom ho opantalo, zbulvil sa paniky, iba nervy sa chveli. To ho už neopustí, kým nebude po všetkom. Zmocnil sa ho dôverne známy pocit a hneď mu bolo lepsie. Prikočil k stoličke, zdvihol opasok s pištoľou a opásal si ho. Zhasol lampu a výšiel z izby.

Hlavná ulica, plná ľudí, planula svetlami. Plné vozy s desaťzáprahmi hrneli popri ňom a Lennox sa priediera medzi baníkmi a podnapitými zlatokopeckými bedármami, ktorí mu prekážali v chôdzi, až kým prišiel k salónu, osvetlenému kerosenovým svetlom, ktoré sa prudko dralo proti noci.

Počkal, nevšimal si rev, ktorý mu udieral do tváre, krik vyskávača v roztrhanom, kedy si šviháčkom odeve a uvoľnil si v pudre štyridsaťtvarca. Zaškvíkalo mu v žalúdku: naroval zrbené ramená. Skupina rozosmiatej baníkov vošla za ním. Mohol sa s nimi zvesti cez široké dvere salónu Little Mokea. Dvojramenné svietniky, ktoré pamäti už aj lepšie dni, vrhali po miestnosti krikľavé svetlo. Neodmysliteľný barový pult sa fahal pozdĺž celej jednej strany miestnosti. Na pravej strane, jeden pri druhom, sa tiesnili hracie stoly. Lennox zazrel Rudyho Wilkesa. Hral poker: pozrel na chlapov, čo boli okolo neho, a zdalo sa mu, že všetko je v poriadku. Prešiel pohľadom na susedné stoly a hore na balkón, ktorý bol vzadu nad schodiskom. Pozrel sa k baru, ale nezazrel nikoho, kto by bol číhal v zálohe.

Wilkes zvykol mať so sebou najatého pištolníka, ktorý ho chránil, keď sa sústredoval na hru a nemohol sa venovať okoliu. Vedel, že má veľa nepriateľov a nechcel im poskytnúť príležitosť, aby ho zastrelili odzadu, zatiaľ čo on hra v karty. Jeho pištolníkom bol malý, tučný, za-bijač, s mastnou tvárou a úzkymi ostrými fúzikmi. Lennox si v rýchlosťi nemohol spomenúť na jeho meno. Hunter alebo Tanner, tak dajako. Zazrieť ho, určite by ho spoznal.

Spokojný, že túto noc je Wilkes sám, začal sa Lennox predierať medzi stolmi, priestorom, preplneným chlapmi a dievčencami, ktoré sa smiali, pili a milkovali. Niektorí z nich pozerali na vysokého vyziaľutého tridsiatnika so zlovestnou pištoľou po boku, v modrej košeľi, prostovláseho, s prstami pritisnutými k opasku.

Keď išiel okolo jedného zo stolov, jedno z dievčat povedalo: „Dlhý George Lennox. Tam, kde som kedy si robila, som ho videla zabíť dvoch...“

Lennox nezačul koniec, prešiel okolo ďalšieho stola, kde sedel Little Moke, majiteľ salónu a jeho zamestnávateľ na túto noc. Bol to malý muž okrúhlych plieč, s diamantmi na prstoch a s tmavými, červenými vrecúškami pod očami.

Bledol čoraz viac a viac a jeho oči sledovali ako v hypnóze každý Lennoxov krok.